

# Včelařství



3/2019



*Bez špičkové kvality  
a poctivosti to nepůjde*

*Jak zvolit správné stanoviště?*

*Nepodléhejme obchodům s iluzemi*



## Titulní foto: klát „Desaterák“

Loni v březnu jsem vyfotil v areálu muzea na Kačině pod lipami úl klát „Desaterák“. Jak jsem zjistil, pochází z Klášterních zahrad ve Fulneku. Ve třicátých letech jej ze zahrad přivezl k sobě domů pan Adolf Janeček z Fulneku a v šedesátých letech ho prodal muzeu za 1200 Kč. Úl je vyroben z jednoho kusu kmene topolu. Po obvodu je vydlabáno 10 dutin, sloužících jako samostatné úlové prostory pro včely. V loňském roce prošel úl náročnou opravou a nyní je uložen na chodbě zámku Kačina. Návštěvníci mohou spatřit neskutečnou krásu lidského umu. Deset včelích rodin v jednom špalku. Nevidané! Soudě podle průměru kmene, z něhož je úl vyroben, musel být původní topol vysoký minimálně 45 m.

Evžen Báchor



## Obsah – březen 2019

### 74 Kalendárium – březen



**77 Racionalizace ve včelařství**  
Medomet bratří Blažků

**78 Téma**  
Přístupujeme k věcem s rozmyslem  
*Nad zásahy člověka do přírody se zamýšlí RNDr. Václav Švamberk*

**81 Zadáno pro předsedkyni**

**82 Rozhovor**  
Získat důvěru lze jen poctivostí  
*S Janem Šmídem o současnosti i budoucnosti společnosti Včelpo*

**84 Včelařská praxe**  
Vyšší šlechtitelské chovy včely medonosné kraňské  
*Další chovatele matek vyzpovídal Pavel Cimala*

**86 Ze spolkového života**  
Výroční schůze, oslavy kulatých výročí, přednášky, semináře  
*Čím momentálně žijí naše základní organizace?*

**88 Pro začínající včelaře**  
Augustin Uváčik o výběru stanoviště

**91 Včelařská praxe**  
Celoroční tlumení varroázy – březen

**92 Vzdělávání**  
Co nového v „NASA“  
*Posluchači v Nasavrkách se mohou těšit na novou výcvikovou budovu*

**94 100 let VÚVč**  
Z Výzkumného ústavu včelařského Dol – III (XV)  
*Vědecká rada v Dole*

**96 Co říká věda**  
*Varroa destructor se živí tukovým tělesem včel*  
*Jaroslav Petr o revoluční změně v pohledu na původce varroázy*



**98 Historie**  
Osobnosti českého včelařství  
*František Hruška, vynálezce medometu, zemřel v nouzi a zapomnění, připomíná Jana Lunerová*

**100 Zaostřeno na včelařskou mládež**

VKM Mšeno  
*Veronika Šebková vyzpovídala našeho spolupracovníka Jana Podpěru tentokrát v roli vedoucího VKM*

**102 Zadáno nejen pro včelařky**  
Březnové hrátky

**104 Napsali jste nám/ Blahopřejeme**

**106 Jubilea/Odešli z našich řad**

**108 Vzpomínáme**

**3. a 4. obálka Včelí pastva**  
Poznejte a pěstujte – Ostružiník křovitý  
*Rostliny pro včely i pro přírodu v rubrice Ing. Miroslavy Novotné*



Včelařství, březen 2019

Foto na titulní straně:

Evžen Báčor



Včelařství – odborný a spolkový měsíčník

Ročník 72 (154)

Pro své členy vydává Český svaz včelařů, z.s.,

se sídlem v Praze

IČO: 00443239, DIČ: CZ00443239

Místo vydání: Praha

**Odpovědný redaktor:** RNDr. Petr Kolář  
tel.: 224 932 351, redakce@vcelarstvi.cz

**Inzerce, jubilea a úmrtí:** Alice Ošmyková  
tel.: 224 934 478, inzerce@vcelarstvi.cz

**Expedice a reklamace nedoručení časopisu:**  
Jaroslava Nechybová  
tel.: 224 934 082, nechybova@vcelarstvi.cz

**Redakce, inzerce a expedice:**  
115 24 Praha 1, Křemencova 8  
e-mail: redakce@vcelarstvi.cz; inzerce@vcelarstvi.cz  
internetové stránky: www.vcelarstvi.cz

Neobjednané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo veškeré příspěvky podle potřeby stylisticky a rozsahově upravovat.

Uzávěrka redakčního materiálu je k poslednímu dni měsíce, jenž aktuálnímu číslu o dva měsíce předchází (např. červenové číslo – konec dubna).

**Redakční rada:**

Ing. Zdeněk Kulhánek (předseda), MVDr. Miloslav Peroutka, CSc. (místopředseda), Vlastimil Dlab, Ing. Oldřich Doležal, Ing. Oldřich Veverka, Ing. Pavel Cimala, Mgr. Zuzana Samleková

**Korektury:** Michael Mlynář

**Sazba:** ARTEDIT, spol. s r. o., Štěpánská 9, Praha 2  
**Tisk:** Europrint a.s., Pod Kotlářkou 3, Praha 5  
**Distribuce:**  
Česká pošta, s.p., Politických vězňů 4, Praha 1

Toto číslo bylo odevzdáno do tisku 15. 2. 2019  
a vyšlo dne 19. 2. 2019

MK ČR E 126/ISSN 0042-2924



MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Včelařství vychází za přispění  
Ministerstva zemědělství



## Vážení přátelé,

původně se měl březnový editorial zabývat včelařským tématem, ale člověk miní a okolnosti mění. Letošní únorový úvodník, který jsme věnovali vysvětlení situace kolem nesmyslného a nestandardního zahájení exekuce na majetek svazu, vyvolal reakci JUDr. Karla Brücklera, který nás vyzval „k provedení tiskové opravy, omluvy a nápravy stavu věci“. Upozornil nás, že informace v úvodníku letošního čísla 2 časopisu Včelařství, že byla zahájena exekuce v režii právního zástupce jednoho ze žalovaných – Ing. Leoše Dvorského – Mgr. Petra Šupala, koncipienta (nyní už advokáta) z Advokátní kanceláře Brückler, advokátní kanceláře bývalého předsedy našeho svazu.... se nezakládá na pravdě. Byli jsme jím současně upozorněni, že v případě odmítnutí provedení tiskové opravy, omluvy a nápravy stavu věci, bude nucen využít veškeré právní prostředky, které mu Stanovy, občanský a trestní zákoník umožňují.

Nejprve bych se ráda vyjádřila k tomu, jak jsme dospěli k závěru, že Mgr. Petr Šupal je z AK Brückler.

Obsah únorového článku vycházel ze skutečnosti, že Mgr. Petr Šupal má fakticky dle seznamu advokátů vedeného Českou advokátní komorou (ČAK) sídlo na adrese U hrušky 63/8, 150 00 Praha 5, tudíž stejné sídlo jako JUDr. Karel Brückler. Dále, že současná e-mailová adresa Mgr. Petra Šupala je [psupal@akbruckler.cz](mailto:psupal@akbruckler.cz), takže

pan magistr používá stejnou doménu jako doktor Brückler. A konečně jsme vycházeli z údajů uvedených v zápatí dokumentu „Exekuční návrh na pověření soudního exekutora“ ze dne 29.11.2018, který podal v zastoupení Ing. Leoše Dvorského Mgr. Petr Šupal. Je tam uvedeno stejné telefonní číslo a stejné číslo faxu, jaké má JUDr. Brückler v seznamu advokátů ČAK. Vzhledem k uvedeným faktům a k tomu, že sídlo je jednopatrová vilka, jsme předpokládali a předpokládali by to asi každý člověk, že pan magistr Šupal je z kanceláře doktora Brücklera. Až na základě výzvy JUDr. Brücklera bereme na vědomí, že tomu tak není, a za toto pochybení se mu omlouváme.

Vážení přátelé, omlouváme se i vám, neboť náš časopis Včelařství je především odborné a společenské periodikum pro členy svazu a takovéto články do něj nepatří.

Mgr. Jarmila Machová

P. S.

Soud vyhověl našim námitkám proti příkazu k úhradě nákladů druhé exekuce ve výši 37 800 Kč a tento příkaz zrušil. Soud nám dal za pravdu, že jsme plnili dříve, než nám bylo doručeno vyznění o zahájení exekuce, tedy dobrovolně. Proti tomuto rozhodnutí není odvolání přípustné.



# Březen



Včelnice se v březnu pomalu probouzí

**Po dlouhém zimním odloučení nás čeká tolik očekávané předjarní setkání se včelami. Je to okamžik plný napětí a touhy spatřit včely živé a zdravé.**

## Počasí

Měsíc březen je pro nás včelaře měsícem otevírajícím jaro.

Slunce vstoupí do znamení Berana, den se prodlouží o hodinu a 55 minut.

## Očekávané počasí podle stoletého kalendáře

Od 1. do 3. března oblačno, sněžení; od 4. do 8. velmi chladno, v noci mrazy; od 9. do 15. obleva, vítr, oblačno; od 16. do 18. déšť se sněhem; od 19. do 25. proměnlivo; od 26. do konce měsíce vyjasnění a chladno. Velké tání, střídavě sníh, déšť,

plískanice, přes den sluníčko, ale stále ještě studené noci.

Ve třetí dekádě března přichází jarní rovnodennost. Sluneční paprsky dopadají kolmo na rovník, a proto je na obou zemských polokoulích stejně dlouhý den i noc, trvající 12 hodin.

Poslední léta ovšem ukazují březen mnohem teplejší, a proto včelař musí mít již vše pro nastávající sezonu připravené.

## Příroda

V nížinách se příroda již plně probouzí. Včely navštěvují první kvetoucí rostliny, které charakterizují předjaří a poskytují pyl a částečně i nektar. Každý včelař má velmi dobře zmapované blízké okolí svého stanoviště a rostliny, které se tam vyskytují. V tomto období to jsou především olše lepkavá, líska obecná, vrba bílá, vrba

jíva. Pomalu rozkvétají sněženky, bledule jarní, čemeřice černá, jaterník podléška, sasanka hajní, podběl obecný, topol osika. Jejich růst podporuje i Slunce, které vystupuje stále více a více nad obzor a zvyšuje svoji aktivitu.

## Pranostiky

Na sv. Řehoře letí čáp od moře. Co březen vyrazí, to duben urazí. Kolik březnových mlh, tolik červencových lijáků. Březnový sníh škodí polím. Březen bez vody, duben bez trávy. V březnu dvě putny vody a jedna lžice bláta. Někdy i hýl se v březnu na nos posadí.

## Přísloví

Březnu vítr, v dubnu déšť, pak jistě úrodný rok jest. Mnoho smetí na dně úlu, dobrý rozvoj pro motýlci.



Květy vrby jsou v jarních měsících důležitým zdrojem pylu a nektaru



První nabídka pylu a nektaru



Pupeny stromů v březnu ještě spi





Medocukrové těsto

### Včely

Život v úlu přechází ze zimního režimu do rozvojového jarního stádia. Přes den včely vylétují za prvními zdroji potravy, intenzivně čistí vnitřek úlu, vynášejí mrtvolky i měl a v noci se ještě shlukují do chumáče. Včelstva začínají intenzivněji plodovat. Při jarní prohlídce zjišťujeme přítomnost matky a všímáme si také jejího kladení. Mezerovitý plod nesvědčí o její dobré kvalitě. Množství plodu zjišťujeme v dm<sup>2</sup>. Plochy plodu však bývají zjara u mnohých včelstev různé. Neklid po otevření úlu, rozlézání včel a usilovné větrání prozrazují nepřítomnost matky. Zjara není obtížné nalézt matku na plástu. Pokud zjistíme, že je bez označení, tak nyní je k tomu vhodná příležitost. Je možné, že jde o novou matku například z tiché výměny.

Včely částečně rozvolní chomáč a obsadí větší plochy plástů, do kterých matky nakladly vajíčka a které dokážou zahrát. Plochy plodu se zvyšují, což klade větší ná-

roky na udržení tepla při zahřívání plodu. Z uvedeného důvodu se zvyšuje spotřeba medu. Včely medařky proto rozpouštějí větší množství zimních zásob. Další kategorie včel přináší do úlu vodu a čerstvý pyl pro včely kojičky, aby svou kaší nakrmily první vylíhnuté larvičky. Stále častější jsou jarní prolety, během nichž se včely čistí – vypráší.

Včelstva, která přes zimu zeslábla a u nichž není předpoklad dalšího rozvoje, spojíme. Spojení v této době je snadné (k silnějšímu včelstvu po odnětí matky například přidáme to slabé i s plodem; osiřelé včelstvo můžeme ihned přidat k silnému). Včely z plástů a z úlu přeneseme do nového silnějšího včelstva, prázdný úl po slabém včelstvu odstraníme a vydezinfikujeme. Zbylé pláсты uložíme.

V tomto období si můžeme dovolit přidat matku do včelstva, které je osiřelé, tzv. naostro. Matku přidáváme přímo na plást mezi včely.

### Včelařova práce

Za nejdůležitější úkol pro včelaře v tomto období považují kontrolu stavu zimních medných (glycidových) zásob. „Lakomému včelaři v podzimu mstí se jaro a musí nyní sáhnouti hlouběji do kapsy a zajistiti dostatečné množství krmení v podobě plástů s medem, medocukrového těsta apod.“

V březnu za trochu příznivějšího počasí, pokud teplota přesáhne 12 °C, lze již bez problému otevřít úl a prohlédnout stav těchto zásob. S plásty, na kterých sedí včely, zásadně nehýbeme. Pouhým poodtažením plástu a pohledem zjistíme situaci. Pokud v dosahu sediska včel jsou zásoby vyčerpány, přisuneme nové, uložené v plástu. Pro tyto případy by měl mít každý včelař v záloze zásobní pláсты, které se získají při srpnovém doplňování zásob na zimu. Pokud je nemáme k dispozici, dopl-

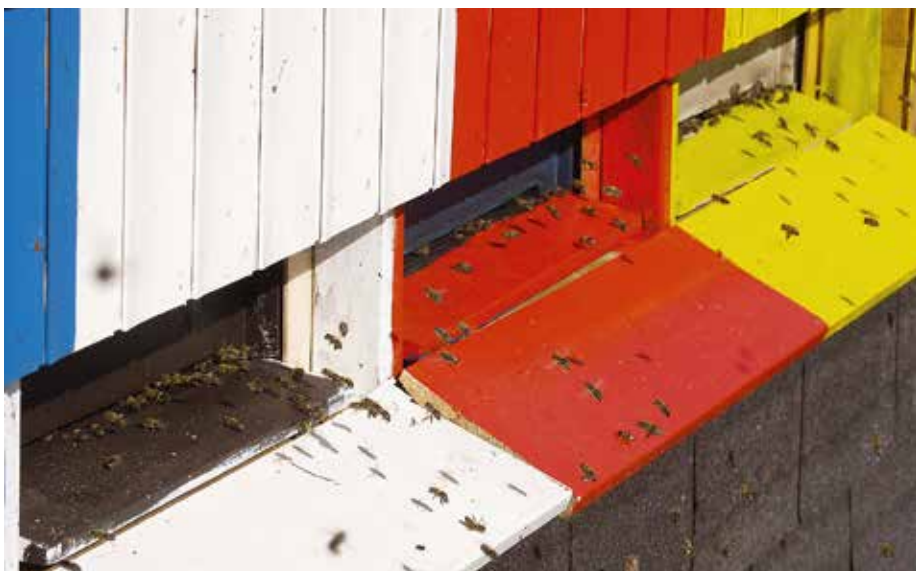
níme zásoby medocukrovým těstem, které si vyrobíme z medu a práškového cukru. Těsto musí být dostatečně tuhé, aby nedošlo k zalití včel. To uložíme pod strůpkovou fólii na horní loučky plástů. Následně je nutné rozšířit česna a vyčistit jejich otvory, aby vzduch mohl volně proudit do úlu, který ale necháme stále utepelný.

Není-li v plástech dostatek pylu, plodování se zpožďuje až do doby, kdy jsou k dispozici čerstvé přírodní zdroje. Někdy se proto neobejdeme bez příkrmování pylem. Nejlépe je dodat pylový plást z uschovaných zásob, který vkládáme co nejbliže k plodu.

### Včelstva, která přes zimu zeslábla a u nichž není předpoklad dalšího rozvoje, spojíme

Zjistíme-li uhynutí některého včelstva, je nutné stanovit důvod. Zpravidla je v tomto období příčinou hlad. To se projevuje tak, že část včel je na plástu zalezlá v jednotlivých buňkách zadečky směrem ven z buňky a ostatní včely jsou spadlé v podmetu. Včelař musí okamžitě úl rozebrat a vydezinfikovat. Mrtvé včely uložit například na kompost a zahrnout zeminou. Pláсты po odstranění mrtvých včel je nutné urychleně vyvařit, aby nedošlo k šíření nemocí.

Ale pokud včely uhynou na následky onemocnění (například *Nosema apis*) nebo průjmu, přičemž vše uvnitř pokálí, je nutné pláсты okamžitě zlikvidovat spálením v ohni. Jsou-li v úlu plesnivé pláсты, rozhodně je odstraníme, protože jsou zdrojem jedovatých toxinů, které zbytečně včelstvo zatěžují. Spory plísní mohou být při vdechování nebezpečné také i pro včelaře.



Jarní prolety mnohé včelaři napoví



Jarní prohlídka





**Přírodní zdroj vody v blízkosti stanoviště je pro včely velmi důležitý**



**Umělá jezírka jsou dobrým a příjemným zdrojem vody pro včely**

### Napajedla

Zvýšenou spotřebu vody může včelař pokrýt také dodáním přímo do úlu. Dříve včelaři nastříkali teplou vodu do prázdného plástu (souše) a vložili jej do úlu do blízkosti sediska včel. Dnes k tomuto účelu existují různé přípravky – pítka, která jsou vložena do vnitřku úlu, a včely tak mohou pohodlně odebírat potřebné množství vody, aniž by musely opustit své obydlí. Další možností je vytvoření venkovního napajedla, umístěného dále od úlu na slunném místě stanoviště. Nejlepším napajedlem je přírodní jezírko s mělkým břehem s rašelinou a drobnými rostlinkami. Ty umožňují bezpečný přístup k vodě. Dříve včelaři dělali napajedlo například z obyčejného sudu, kde u dna prorazili malou díрку a k té přiložili šikmo prkénko, po kterém voda pomalu stékala. Včely ji pak pohodlně mohly na prkénku odebírat. Aby nevzniklo nebezpečí šíření nákazy z napajedla, je nutné vodu častěji měnit. Osvědčilo se mi přidat do vody hrudku propolisu, který působí jako dezinfekční činidlo.

### Léčení

Na začátku března jsou již zpravidla k dispozici výsledky povinného vyšetření měli. Na tomto základě je nutné provést ošetření nátěrem plodu s následnou fumigací všude tam, kde byl zjištěn ve spadu průměr tři a více samiček roztočů na jedno včelstvo. Plochy plodu by při léčení neměly přesáhnout 10 dm<sup>2</sup>. Nátěr plodu provádíme plochým štětcem emulzí příprav-

ku M-1 AER, přičemž do 50 ml vody přidáme 5 kapek léčiva. Léčivá látka proniká nátěrem i pod víčka a ničí v nich roztoče. Zároveň je nutné provést fumigaci Varidolem nakapaným na speciální papírový proužek (je součástí léčiva), který následně zapálíme a vložíme do úlu.



**Léčebná metoda předjarního ošetření – nátěr plodu**

Jarní léčení nátěrem plodu doporučuji provést jako prevenci i bez návaznosti na potvrzení laboratorních výsledků. Takto včely léčíme každé jaro a ty se nám za to vždy dobře odmění.

### Nemoci včel v předjarním období

#### Průjem včel

Průjem včel je postižení, které se objevuje na konci zimy, kdy jsou jejich výkalové vaky již značně přeplněny. Obecně platí, že pokud hmotnost výkalového vaku přesáhne polovinu hmotnosti celé včely, pak jejich svaly povolí a včely kálejí v úle, což má za následek jeho kontaminaci. Takto postižené včely se snaží z úlu co

nejdříve vylétávat, jsou neklidné, opouští zimní chumáč. Pokálení můžeme pozorovat i na česně úlu.

Průjem včel může vzniknout špatnou skladbou zimních zásob, kdy včely nedokážou dokonale zpracovat potravu a vzniká mnoho odpadu. To způsobuje především přítomnost medovicového medu v plástech. Průjem včel vzniká také při dlouhotrvajících zimách či častém vyrušování včel v zimním období. Velkým nebezpečím však je, pokud je průjem včel příznakem jiné nemoci. Je proto důležité vyšetřit uhynulé včely, aby byla tato možnost vyloučena. Průjem včel je totiž často doprovázen onemocněními, jako jsou nosematóza, varroáza nebo roztočnickové nákazy. Z průjmových onemocnění včel se dále v úlu může rozvinout úplavice, proto je potřeba příčiny co nejdříve zjistit a odstranit.

#### Nosematóza

Nosematózu rozšiřuje prvek *Nosema apis*. V dnešní době je to nejrozšířenější nemoc mezi včelími společenstvy. Odhaduje se, že je v České republice tímto prvokem postiženo více než 50 % všech včelstev. Včely se nakazí sporami, které se objevují v potravě. Zdrojem nákazy mohou být také jiní škůdci, kteří se dostávají do úlů, nebo i sám včelař, který mezi včely přináší prvoka na použitých rámcích, plástech či úlech. Ve včelstvech se tato nemoc šíří především v důsledku koprofagie, tzn. požitím výkalů. Prvok žije v trávicím ústrojí včely. Během prvních pěti dnů od nakažení dochází k prostupu saprofytických bakterií střevní stěnou. Bakterie se tak dostane z trávicího ústrojí do hemolymfy. V zimním období je přetěžován výkalový vak a včely tak trpí úplavicí. Nemocné včely předčasně hynou.

V březnu také vysazujeme v okolí našeho stanoviště nektarodárné dřeviny. Samozřejmě pokud je to možné. V tomto období se rostliny dobře uchytí a zakoření. Snažíme se vybírat sortiment dřevin tak, aby rozkvétaly postupně od jara až do podzimu.

Na závěr bych vám chtěl popřát příjemné otevírající se jaro a mnoho radosti se včeličkami.

Text: Evžen Báčor

Foto: autor a archiv časopisu Včelařství



**Následné ošetření fumigací včelstev Varidolem**

# Bratří Blažkové a jejich medomet



Redakci Včelařství mi byl přeposlán dopis Radka Sedláka týkající se vynálezu zvrtného medometu s automatickým ovládáním, byl zveřejněn ve Včelařství č. 2/2019.

Začnu jedním rozparem, bratřím Blažkům bylo v roce 1980 uděleno autorské osvědčení na vynález, ne patent. Z hlediska praktického je mezi patentem na vynález a autorským osvědčením na vynález velký rozdíl. Dále jsem pátral ohledně výstavy v Olomouci v roce 1972, včelařská výstava v roce 1972 se konala pouze v Praze.

Je nesporné, že bratří Blažkové byli mezi prvními u nás a po roce 1970 se zasloužili o rozvoj tohoto typu medometu. Především to, že může existovat nějaké zařízení k programovému ovládání tangenciálního zvrtného medometu bylo revoluční. Ve světě byla situace trochu dál. Výzkumný ústav včelařský v Dole nakoupil v roce 1978 podle zahraničního firemního katalogu pro včelařský velkoprovaz Tachov mezi jinými dva polotangenciální zvrtné medometry s automatickým ovládáním procesu vytáčení.

V období od 1. 1. 1973 do 1. 1. 1981 platil pro tuto oblast zlepšovatelství Zákon č. 84/1972 Sb. O objevech, vynálezech, zlepšovacích návrzích a průmyslových vzorech spolu s vyhláškou 84/1972 Sb.

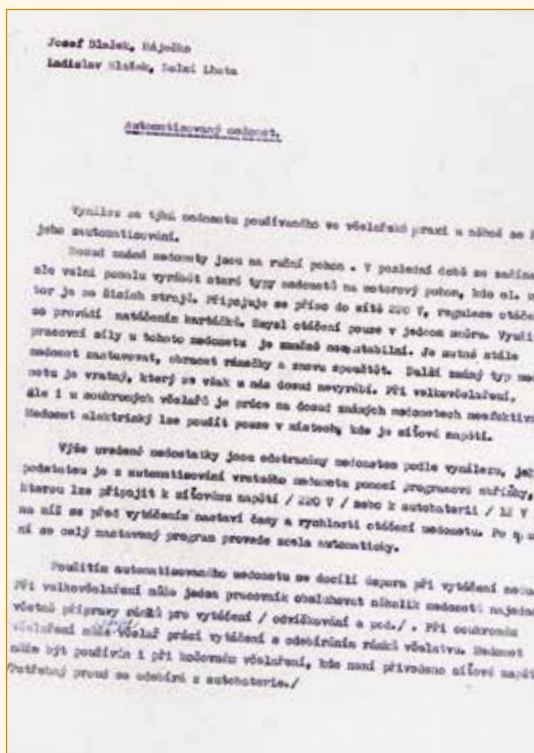
Dále jen krátce o dvou základních pojmech ve smyslu citovaného zákona:

- autorské osvědčení na vynález uznává předmět vyhlášky vynálezu, stvrzuje se autorství a právo přednosti k vynálezu a stvrzuje se ve vzájemném souladu práva státu a autory vynálezu. Správu vynálezu zajišťuje pověřená státní organizace.
- patent na vynález se se uděluje přihlašovatel a tím se stvrzuje autorovi právo přednosti k vynálezu. Práva patentu platí 15 let od podání přihlášky, patent zanikne také v případě, pokud se včas nezaplátí správní poplatek.

Další podrobnosti je možné najít na internetu, kde je k dispozici plně znění zákona a příslušné vyhlášky.

Dr. Ing. František Kamler, Foto: archiv Radka Sedláka

Autorské osvědčení a technický popis vynálezu bratří Blažkových nám ze svého archivu poskytl přítel Radek Sedlák. Krátce po zveřejnění jeho příspěvku v únorovém Včelařství se do redakce ozval Ing. Břetislav Bělaška z Rožnova pod Radhoštěm, který našel v pozůstalosti po svém otci plán na výrobu zvrtného medometu od pana Blažka. „Na plánech je datum 20. 3. 1973 a zdá se, že je kompletní,“ píše Ing. Bělaška a zároveň nás požádal o kontakt na Radka Sedláka. Jeho prosbě rádi vyhovujeme.





# Přístupujme k věcem s rozmyslem



Silná včelstva s množstvím plodu a vyléhajícími včelami za vysokých teplot a v krátkých bezsnůškových mezerách jsou zprvu magnetem pro cizí trubce, později při hladovění v době slídivosti a loupeží donášejí ještě více dalších roztočů *Varroa* nebo spor infekčních chorob

**V závěru 18. století byla vydána pozoruhodná publikace faráře Josefa Antonína Janiše (objevitele partenogeneze včel) s názvem *Aučinlivé spravování včel*. V soudobé češtině by ji autor nazval *Efektivní chov včel*. Napsal ji ještě v době své kněžské služby v tehdejší Hostivaři u Prahy. Další část svého života prožil mezi farníky ve Slabcích u Rakovníka a tam po zásazích do konstrukce prvních nástavkových úlů zkoušel i kočování se včelstvy za lesní snůškou.**

V 19. století s postupujícím industriálním rozvojem se stalo módou vše efektivní provádět průmyslovými postupy. František Živanský proto nazval na svou dobu velmi moderní příručku chovu včel určenou moravským včelařům *Krátký návod průmyslového včelařství*.

Dnes by se sotva našel autor, který by chtěl chov včel nazývat průmyslovým. A přece jsou současné metody celoročního ošetřování včelstev a formy jejich chovu v malo a velkochovech, mobilních, rozmnožovacích a šlechtitelských chovech termínu průmyslové včelařství mnohem bližší než před 150 lety. Jen ten termín již nemáme tolik rádi. Z návodů k průmyslovému chovu se stala racionalizace v chovu včel. Průmysl, jemuž ve skutečnosti vděčíme za naši životní úroveň, je vnímán jako prvek poškozující krajinu. Pod vlivem novodobého environmentalismu se podstatně změnilo myšlení lidí. Lidská činnost, kterou byla po staletí přetvářena příroda do její současné podoby, je vnímána negativně.

Skutečnost je však taková, že člověk po dlouhou dobu kultivoval evropskou přírodu a krajinu ve prospěch její stability, a lidé po většinu svého působení tvorbou maloplošných mozaikovitě rozmístěných

biotopů přispívali i k biodiverzitě živé přírody a utvářeli krásné životní prostředí.

Vzpomeňme proměn jihočeských bažin v krásnou krajinu Třeboňska, unikátní ekosystémy Křivoklátska či na druhém konci naší země nádhernou krajinu Jeseníků a Beskyd. To vše vzniklo těžkou prací hospodáře, který si přisvojoval zem s prostředky mnohem méně výkonnými, než máme dnes. Právě proto myslil na udržení krajiny ve stavu, který mu bude trvale poskytovat vše, co dobýváním vrcholu potravní pyramidy získával.

**Člověk se v řádu desetiletí změnil, jaksi zdegeneroval v jiný živočišný druh a opustil svou roli (niku) v přírodě**

Zdá se, že i za postavení vrcholového konzumenta a predátora živé přírody se dnešní člověk stydí. Naši předkové z minulých dvou století by byli – mírně řečeno – zklamáni tím, jak nyní v krajině hospodaříme. Většinou už jí projíždíme jen po asfaltu mezi velkými plochami polí s erodovanou utuženou půdou s malým podílem orga-

nické složky, o to však větším množstvím minerálních vyplavovaných hnojiv a pesticidů. V zanedbaných lesích přibývá se změnou klimatu usychajících stromů a tlejícího dřevního odpadu, hospodářský les stejně jako zemědělské kultury devastuje přemnožená spárkatá a černá zvěř.

Jsou místa, kde přemnožená zvěř ohrožuje i bezpečnost silničního provozu. S divočáky se můžete setkat na silnici i v mnoha větších a velkých městech včetně Prahy. Ještě před několika málo desítkami let bylo něco takového nemyslitelné. Stavy zvěře byly přísně regulovány a současně byla zvěřina přirozeným doplňkem jídelníčku obyvatelstva.

Dnešní člověk je natolik líný a neschopný domýšlet důsledky svého managementu přírody, že se uchyluje k fatalistickým tezí o potřebě samoregulace přírody bez lidského zásahu i v intenzivně hospodářsky využívaném prostředí.

Představa že někdo klučí nálet divokých dřevin v rokli a osazuje ji švestkami, jak činil můj otec a děda, je dnes zcela mimo možnou míru představivosti. Člověk se v řádu desetiletí změnil, jaksi zdegeneroval v jiný živočišný druh a opustil svou roli (niku) v přírodě. Tuto pracně nabytou roli se pokouší přenechat jiným živočišným druhům. Tím hrozí, že se v některých lokalitách přesune opět z pozice vrcholového predátora kamsi do prostoru potravní pyramidy.

Druhy, které nejsou předmětem aktivní regulace, v případě živočišné říše ztrácejí po delší době dřívější plachost a šíří se do blízkosti lidských obydlí nebo přímo do nich, vstupují na obdělávané pozemky a stávají se v některých případech i bezprostředním nebezpečím zejména pro malé děti. Zatím se evropská populace vlků lidí dostatečně bojí a nepředpokládám, že bychom se dostali na úroveň indického státu Bihar, kde se vyplácela rodičům za každé vlky odvláčené dítě náhrada odpovídající roční mzdě zemědělského dělníka.

Po průšvihy v našich vodách s donedávna chráněnými kormorány se rýsují další – s přemnoženými bobry, vydrami i nepůvodními norky. Regulovat je nestihnáme, nesmíme či neumíme.

Teď se radujeme a investujeme pro změnu do návratu velkých šelem. Budou prý za nás lovit přemnoženou černou zvěř a kopytníky. Roční spotřeba vlka je asi 500–800 kg masa, které, jak se zdá, rádi obětujeme. Přemnožení medvědi přicházející ze Slovenska se budou s velkou pravděpodobností podílet na další redukci až likvidaci těch nemnoha zbytkových chovů



ovci našich vzácných místních plemen. Vystresovaná štvaná zvěř se může častěji náhle objevovat na komunikacích.

Medvědi stejně jako další u nás se šířící velké šelmy nejsou vůbec ohroženi na rozdíl od mnoha jiných druhů živočichů a rostlin na Zemi. Jeden medvěd chlupáč nám svou přirozenost ukázal již v průběhu podzimu. Medvědi mají tak rádi med a hlavně včelí plod, že v některých lokalitách na Slovensku museli včelaři již před několika lety rezignovat na obnovu zničených včelnic, ač byly chráněny všemi dostupnými moderními prostředky.

Úřednické iracionální nadšení pro šelmy hraničící s arogancí vůči místnímu obyvatelstvu dosáhlo v loňském roce absurdního vrcholu ve Francii vysazením dvou březích medvědic do prostoru Pyrenejí. Kvůli odporu místních zemědělců, kteří blokovali silnice, zorganizoval francouzský ministr životního prostředí jejich transport na místo vrtulníkem.

Škody způsobené jen v ČR za několik posledních měsíců dosud nijak nepřemnoženými vlky a medvědy dávají tušit rozsah možné pohromy. Přitom je nepřijatelně malá pozornost věnována úbytku druhové pestrosti i početnosti mnoha druhů hmyzu, ptactva, ale i mnoha druhů vodních bezobratlých a obratlovců.

Iracionální environmentalismus vedoucí k neschopnosti předpovídat možnosti a důsledky našich činů vede i v chovu včel k neopodstatněným nadějím vkládaným do některých chovatelských a zvláště pak léčebných metod.

Proti varroáze jsme zkoušeli aromatické rostliny a esenciální oleje z mnoha druhů rostlin, otáčení plástů v plodišti, poprašování moučkovým cukrem, ohřívání celých včelstev, mnohonásobné používání silných organických kyselin ve vysokých dávkách aj.

Také očekávání vkládaná některými našimi včelaři v brzký úspěch metody šlechtění na odolnost – varroatoleranci – včel nelze než označit za jistou formu fatální víry. Přitom pokusy provádět tato šlechtění v ČR jsou z důvodu poměrně vysoké hustoty zavčelení naší země a s ohledem na platný plemenářský zákon krajně nezodpovědným činem.

Mohu vzpomenout na pražskou přednášku nizozemského včelaře Henka Koka z roku 2010. Poněkud úsměvně působilo, že několikaletý grant šlechtění na varroatoleranci metodou Bond – tj. která včelstva vydrží bez léčení – byl již téměř úspěšně završen, kdyby však nakonec i zbylá včelstva neuhynula. U prošlechtěných linií obvykle vydržela včelstva, která chovala nejméně plodu, který je potravou roztočů. Z tohoto důvodu se jednalo o včelstva nejslabší a nejméně produktivní.

Pokusy o vytvoření včelstev geneticky odolných varroáze přírodním výběrem vedou k obrovským ztrátám. Ve velkých volně se křížících (panmiktických) populacích včelstev na hustě zavčelených kontinentech při použití metod hromadného výběru mají jen minimální šanci na úspěch. Větší nadějí je selekce v uzavřených ostrovních populacích. Proto se i nizozemské selekční programy přesunuly na Havajské ostrovy. K hybridizaci se zde ale používají Evropské vzdálené rasy včel, zejména afrického původu. O využitelnosti tohoto materiálu u nás mám silné pochybnosti. Zato o bastardizačních rizicích pochybovat netřeba. Bohužel dosud se nepodařilo vyšlechtit dostatečně a trvale k varroáze odolné linie včelstev. Projekt přesunutý na Havaj již hovoří o potřebě financování po dobu alespoň následujících deseti let.

I v loňském roce na podzim se v ČR konala další konference k tématu varroatolerance. Se zajímavými poznatky z této oblasti zde vystoupil americký velkovčelař Daniel Weaver. Podle jeho tvrzení se mu podařilo vyšlechtit dostatečně odolnou včelu. Ná-

vod je v zásadě prostý – vytvořte polyhybrida (abychom neopakovali termín bastard) z většího počtu co nejvíce vzdálených geografických ras včel. Získáte tím v důsledku heterozního efektu vzdáleně nepříbuzenského křížení vitálnější včelu s lepší užitkovostí. To je v přírodě i při šlechtění produkčních hybridů hospodářských zvířat dávno známé pravidlo. Co ale teprve učiní tohoto polyhybrida varroatolerantním, jak zjistil D. Weaver, je následné křížení s afrikanizovanou přirozeně odolnou včelou.

Ani to není ničím novým. Vloni v září v Brazílii zemřel prof. Warwick Kerr známý z pokusu, při kterém došlo k neplánovanému ulétnutí rojů importovaného afrického plemene včel se silným obranným chováním (*Apis mellifera scutellata*). Tato událost se stala v roce 1956 v oblasti Sao Paula, kde se prof. Kerr v r. 1922 narodil a prožil velkou část svého vědeckého života. Odtud se potom hybridy s podílem afrických genů a posílenou životaschopností včetně varroatolerance šířili po Brazílii a brzy na to po střední Americe i jihu Severní Ameriky.



Roje neznámého původu = zdroje neznámé genetické informace a potenciální přenašeči nemoci včel





**Genetický zisk vytvořený generacemi chovatelů matek může být snadno promrhán nedomyšlenou hybridizací. I v ČR se opět častěji setkáváme s barevnou směskou hybridů například na napajedlech**

Jak dnes brazilští chovatelé včel po všech peripetiích s počátky chovu těchto agresivních hybridních včel nazývaných dříve často zabijáckými vnímají hospodářský přínos této genetické invaze, je zřejmé ze skutečnosti, že například v hlavním městě centrální Amazonie – v Manausu – byly po smrti prof. Kerra vyhlášeny 3 dny oficiálního smutku. Afrikanizace medonosných včel je dnes vnímána v Brazílii nahlas a v jiných částech amerických kontinentů mezi řadou chovatelů spíše potichu jako ekonomicky velmi přínosná. V průběhu let však byla prováděna i zpětná selekce mírných genotypů včel. Ta vedla opět ke zhoršení odolnosti chovaných včelstev a bez léčeni k nárůstu dříve neobvyklých ztrát typu CCD (Colony Collapse Disorder).

Šlechtění na varroatoleranci zůstává pro nás zjevně na úrovni základního výzkumu a výstupy pro praxi nejsou v dohledné době představitelné, když uvážíme, jaká rizika by pro naši hustě osídlenou i zavčelenou kulturní krajinu představovala nekontrolovatelná afrikanizace chovu včel. Naše včelstva by se mohla stát tvory obávanými a přinášejícími nepředvídatelné škody stejně jako velké šelmy.

Včelařský odborník, původem Američan, John Kefuss včelařící na jihu Francie a v Chile dospěl podle vlastního prohlášení předneseného na přednášce v ČR již před více než 10 lety k varroatolerantním liniím včel. Pokud je tomu skutečně tak, potom bychom mohli považovat matky z jeho chovů produkované na severní i jižní polokouli po tisících a prodávané s náležitou reklamou po 650 € za dobrou a levnou investici. Jen nemohu pochopit, proč takto prezentované výsledky nepřinášejí podstatné zlepšení snížením škod způsobova-

ných varroázou. Také na posledních kongresech Apimondie nebyly prezentovány nabídky prověřených varroatolerantních linií včel. Pokud by chov těchto linií prokazatelně snižoval ztráty včelstev a umožnil omezit nebo dokonce vyloučit potřebu léčení varroázy v chovech včel, jejich šíření zvláště v komerčních chovech by proběhlo stejně rychle, jako se u nás rozšířila kraňská včelstva v 70. letech minulého století. V takových případech stačí dobrá pověst.

Pokusné hybridizace v evropských neizolovaných populacích včel ve snaze získat bondovskou supervčelu mohou přinést více škody než užítku. Pamatuji si, jak na kongresu Apimondie v roce 2009 v jihofrancouzském Montpellier nám na jedné velmi dobře vybavené včelí farmě, kde zimní ztráty přesahovaly 30 %, nechtěli ukázat žádná včelstva s odkazem na jejich přílišnou agresivitu. O stupni hybridizace přitom vypovídala směsice barev včel na květech.

Možnost šlechtění na zvýšenou odolnost proti varroáze nesporně existuje. Jedná se však o odolnost relativní, jen obtížně v otevřené populaci geneticky upevnitelnou. Trvalejší úspěch se bez počáteční polyhybridizace (bastardizace) včetně afrikanizace a následného tvrdého přírodního výběru provázeného velkými ztrátami včelstev evidentně stále nedostavuje. Zlepšení by mělo přinést zapojení metod molekulární genetiky, které by umožnily vložit a v genetické informaci včel upevnit potřebné znaky odolnosti vůči nemocem bez přenosu jiných naopak velmi nežádoucích vlastností. A to je ještě stále běh na dlouhou trať.

Ač chápu argumentaci odpůrců, jsem

přesvědčen, že bez potlačování varroázy minimálními účinnými dávkami ověřených přípravků se v současnosti a pravděpodobně ani v příští generaci chovatelů včel neobejdeme. Kvůli šíření virových infekcí včel populacemi parazitických roztočů jsou zatím nebezpečné také úvahy o jejich tole-

### **Pokusné hybridizace v evropských neizolovaných populacích včel ve snaze získat bondovskou supervčelu mohou přinést více škody než užítku**

ranci v odolných včelstvech. Tak to vnímají i profesionální chovatelé včel ve světě, kteří přestože léčí, podporují vědecky podložené a nikoli jen na přírodě ponechané výzkumy varroatolerance.

Přistupujme k věcem s rozmyslem. Než podlehneme obchodu a obchodníkům s iluzemi, pamatujme, že když chybí vědecká skepse vůči kdejaké nové teorii nebo se ji odborníci v dnešní mediální době obávají vyslovit, tak je na místě alespoň předběžná opatrnost před opuštěním léty prověřených metod.

Mysleme i na to, zda postupujeme efektivně, zda je náš cíl v současné době v přijatelném čase dosažitelný a jaké náklady i oběti (životy včelstev) bude vyžadovat.

RNDr. Václav Švamberk,  
předseda Spolku pro rozvoj včelařství MÁJA  
převzato z [www.majabee.cz](http://www.majabee.cz)

Foto: Radka Ingrová



**Kvalitní chov matek se provádí ze stále prověřovaného materiálu plemenných včelstev. Ponechat vše na přírodě je v chovech hospodářských zvířat nepřijatelné**



# Zeptali jste se...



**Vážení přátelé, než přikročím k vašim dotazům, je třeba provést doplnění jednoho dotazu z letošního lednového čísla a opravu jednoho z dotazů z únorového čísla.**

V čísle 1/2019 v posledním dotazu jsem se věnovala cestovnímu lektoru, který provádí přednášku na základě dohody o provedení práce (DPP). Obecně platí, pokud není možnost úhrady cestovného v DPP domluvena, nárok na náhrady není. Toto tvrzení je třeba doplnit o následující větu tak, aby možnost placení cestovních náhrad lektorovi, který provede přednášku na základě DPP, byla úplně jasná:

**V případě, že v dohodě o provedení práce bude písemně sjednáno poskytnutí cestovních náhrad, pak cestovní náhrady mohou být uhrazeny tak, jak to upravuje Zákoník práce v § 155 odst. 2.**

V čísle 2/2019 v druhém dotazu – z věty „Náš stávající pokladník se rozhodl ukončit členství k 31.12.“ vypadla slova „ve výboru“. Mělo být ukončení členství ve výboru ZO.... Jinak samozřejmě odchodem ze svazu, končí i funkce ve svazu.

A přidávám jeden dotaz, který mi byl nedávno zaslán a týká se stejné problematiky – dovolby funkcionáře v případě odchodu stávajícího člena orgánu:

**Předseda ZO chce ze zdravotních důvodů skončit ve své funkci a odstoupit z výboru ZO a to na členské schůzi v březnu letošního roku. Mám dotaz ohledně správného postupu při jeho náhradě ve výboru:**

**1. Je možné na členské schůzi kooptovat člena ZO do výboru ZO do konce volebního období bez ustanovení volební komise, přičemž by členská schůze tuto kooptaci schválila a následně by si výbor zvolil nového předsedu?**

**2. Nebo musíme ustanovit volební komisi a následně by členská schůze zvolila navrženého člena ZO do výboru ZO a následně by si výbor zvolil nového předsedu?**

**3. Nebo musíme ustanovit volební komisi a volit úplně nový výbor?**

**J. P.**

1. Nechápu, proč by členská schůze měla do výboru někoho kooptovat, když má právo člena výboru přímo volit. Ale nyní k úpravě kooptace v našich stanovách: Kooptaci najdeme ve Stanovách ČSV v článku č. 35 odst. 1. Hovoří jen o kooptaci do republikového výboru a výboru okresní organizace. Kooptace u ZO není možná. Není ani nutná. Výroční členské schůze jsou každý rok, a není proto problém učinit případnou dovolbu.

2. Ano, jedna z možností je na členské schůzi zvolit člena výboru a výbor posleze zvolí předsedu ze svého středu. Nebo máte-li kandidáta na tuto funkci mezi členy výboru, můžete zvolit předsedu volbou na jednání výboru z jeho členů, aniž byste výbor doplňovali o nového člena na členské schůzi.

3. Ne, odchodem jednoho nebo i více členů není nutné volit celý výbor znovu. Stačí příslušný počet členů do výboru dovolit členskou schůzí.

**Pokud budete kočovat se včelstvy pouze z jednoho ze tří uvedených stanovišť, pro naplnění podmínky bude dostačující doložení zdravotní způsobilosti včelstev právě z tohoto stanoviště**

**Ve stanovách ČSV jsem si našel, že člen má právo zúčastnit se členských schůzí s právem volit. Zároveň je ale povinen se těchto schůzí účastnit. Zdá se mi to trochu podivné mít na něco právo a zároveň být povinen to udělat. Pokud se členské schůze neúčastním, vystavuji se nějaké sankce ze strany místní organizace? Pokud ano, jaká ta sankce může být?**

**V.S.**

Podle stanov má člen právo účastnit se členských schůzí a projednávání všech otázek svazové činnosti v působnosti základní organizace a zároveň povinnost podílet se na svazové činnosti a činnosti základní organizace, zejména účastnit se členských schůzí, odpovědně vykonávat funkce, do

kterých byli členové zvoleni nebo kterými byli pověřeni. Ta povinnost souvisí s tím, že účast na schůzi je to nejdůležitější, čím se člen podílí na svazové činnosti své ZO. Pokud je člen pasivní, pravidelně se neúčastní, bez omluvy, bezdůvodně, není žádným přínosem pro svou organizaci, pak může ZO přistoupit i k vyloučení. Obvykle se to nestává, ale ta možnost tu je.

**Jsem členem ČSV. Potřeboval bych dovsvětlit podrobnosti k dotaci dle nařízení vlády č. 197. Mám v tuto chvíli 34 včelstev na třech různých stanovištích na katastrech tří různých ZO ČSV, hlášených na ČMSCH. Na žádném stanovišti nemám více jak 20 včelstev. Letos bych si rád pořídil speciální vozík za osobní automobil ke kočování včetně palety. Dle výše uvedeného nařízení je jedna z podmínek doložení akreditované laboratoře na vyšetření MVP. Rád bych věděl, zda stačí doložit vyšetření pouze jednoho stanoviště, to, ze kterého budu rozchovávat včelstva pro toto kočovné zařízení, nebo ze všech tří? Nebo třeba jen ze dvou stanovišť tak, aby bylo vyšetřeno víc jak 20 včelstev, což je povinnost pro tento druh dotace.**

**P.G.**

Pro odpověď jsem si došla na SZIF, který poskytuje unijní dotaci. Odpověď připravil Jan Verfl, referent Oddělení dotací včelařských opatření, cukru a propagace.

Nařízení vlády č. 197 podmiňuje příznání dotace u opatření Racionalizace kočování mj. „způsobilostí včelstev chovatele ke kočování“. Jiná bližší specifikace stanovena nařízením není, proto se snažíme k problematice ověřování plnění dotační podmínky přistoupit obecným způsobem a v souladu s dalšími pravidly používanými při kočování např. metodika kontroly zdraví zvířat (MKZZ). Z tohoto hlediska by se vyšetření mělo týkat přemísťovaných včelstev (podobně jako v MKZZ při přemísťování včelstev mimo katastrální území tvořící obec). Pokud budete kočovat se včelstvy pouze z jednoho ze tří uvedených stanovišť, pro naplnění podmínky bude dostačující doložení zdravotní způsobilosti včelstev právě z tohoto stanoviště. Počet včelstev, který bude pro vyšetření použit, by se měl opět odvíjet od počtu přemísťovaných včelstev. Jiná dotační podmínka tj. minimální počet 20 včelstev evidovaných u ČMSCH na počet kočujících včelstev/vyšetřených včelstev nemá vliv (podmínka se týká včelstev evidovaných nikoliv kočujících).

Připravila: Mgr. Jarmila Machová



# Získat důvěru můžeme jen poctivostí, říká Jan Šmíd



Vážené kolegyně, vážení kolegové,  
po provedené inventarizaci musí dojít k **opravě komínu (odvodu spalin), vytápění prodejny, vodoinstalace a elektroinstalace**. V rámci těchto nutných prací bude provedena i interiérová úprava prodejny. Vynasnažíme se, aby prodejna byla k vaší spokojenosti otevřena v době co nejkratší. Přesný termín znovuotevření oznámíme na webových stránkách. Případně podáme informace na telefonním čísle 773 455 150, nebo 604 71 77 71.  
Děkujeme za pochopení  
**V době nutných oprav zajistíme výměnu mezistěn, nebo i jiné včelařské potřeby.**  
**Volejte výše uvedená telefonní čísla**

Na podzimním zasedání Republikového výboru v roce 2017 byly předloženy tři varianty záchrany společnosti Včelpo: sanace ekonomického propadu z prostředku ČSV; převedení s.r.o. na akciovou společnost, do které vstoupí základní organizace kapitálovou účastí nebo vypracování návrhu na insolvenční řízení. Z rozpravy ale vzešla čtvrtá alternativa: vyhlásit výběrové řízení na odprodej Včelpa případnému zájemci. Přihlásili se dva. Republikový výbor dal přednost zájemci s nabídkou 10 milionů korun. Ten však nakonec odstoupil a následně byl osloven druhý zájemce s původní nabídkou 12 milionů korun. Společnost Včelpo tak přešla na nového majitele, jehož zastupuje Jan Šmíd.

**Republikový výbor vám odsouhlasil odprodej společnosti Včelpo a pozemků v katastrálním území Obora jako druhému zájemci. Můžu tedy gratulovat, máte z toho radost?**

Mám to brát jako srandu, nebo provokaci?

**Myslím to zcela vážně, podpisem smluv jste se přece stal majitelem společnosti...**

Nestal jsem se já jako fyzická osoba, ale obecně prospěšná společnost Příroda, včely a člověk. To za prvé. A za druhé není k čemu gratulovat a není se z čeho radovat.

**Proč myslíte?**

Kvůli kauze s antibiotiky je Včelpo zadlužené a v současné době v několikanásobné exekuci. U Komerční banky muselo splácet úvěr z roku 2014 ve výši 8 milionů korun a musí splatit všechny dluhy, které vznikly v důsledku nalezených antibiotik v medu. A ty dosahují v současné chvíli 8,9 milionů korun za pokuty od SZPI a 1,2 milionů korun od Státní veterinární správy. K tomu prohraný soud s dodavatelem medů z Ukrajiny ve výši 6,2 milionů korun. O požadované úhradě Kauflandu za vrácené kontaminované medové produkty ani raději nemluví. A k tomu si přičtete ztrátu všech trhů v důsledku pozastavené výrobní licence CZ 801, neboť Včelpo do roku 2015 nevedlo povinnou dosledovatelnost původu medů.

**Zde je tedy ono vysvětlení, proč ČSV nakonec prodal společnost Včelpo za korunu?**

Proboha, kde jste to vzal? Za naprosto bezcennou společnost musíme na základě podepsané smlouvy zaplatit 12 000 001 Kč. Tu jednu korunu hned a dvanáct milionů v měsíčních splátkách až po povinném splacení dluhů všem věřitelům. Kdybychom upřednostnili jakéhokoli věřitele, obzvláště původního majitele Včelpa, tak se dopustíme trestného činu upřednostnění věřitele, kdy je podle §222 Trestního řádu sazba od pěti let výše. Druhá smlouva se týká odprodeje pozemků za 500 000 Kč. Nutno dodat, že cenu stanovil znaleckým posudkem soudní znalec, kterého nevybíral ani Český svaz včelařů, ani my. Ve smlouvách je jasně napsáno, že přebíráme veškerou právní odpovědnost za celý stav. To jsme netušili, že přijde faktura na 37 tisíc korun za posudky na svahy nacházející se na koupených pozemcích. V roce 2014 tam ČSV povolil Včelpu postavit skladovou halu. Včelpo provedlo zemní práce s odtěžením svahu nad rámec stavebního povolení. Ten svah ujel a jeho sanace s vybudováním nařízené opěrné zdi se odhaduje na 500 000 Kč. A aby to nebylo málo, tak vytěžený výkopek nechal bývalý jednatel vysypat na jiný svah, který má dokonce v jednom místě sklon 44°. Pod tímto

svahem, který prokazatelně také začal ujíždět, je rodinný domek. A tady je další rána. Neoprávněně vysypaný výkopek na tento svah se musí urychleně odtěžit. Maličkost. Vypočetili náklady v rozmezí 1,5 až 1,75 milionů korun. Tak si dejte všechny souvislosti dohromady.

**Co s tím chcete dělat?**

Předal jsem to našim právníkům. Svaz jsme požádali o předložení všech zápisů z jednání předsednictva RV v roce 2014 i se všemi doklady k tomu vydanými. A to jsou stále tyto pozemky v zástavě u Komerční banky!

**Z jakého důvodu jsou tyto pozemky zastaveny Komerční bance?**

Včelpo si v roce 2014 vzalo u Komerční banky úvěr 8 milionů korun, ale nesplatilo ho. Ten úvěr byl určen na výkup medu od českých včelařů. Ale místo toho byl použit na nákup medu z Ukrajiny a Číny. Úvěr byl jistěn celým majetkem Včelpa a pozemky svazu, jejichž zástavu posvětil Republikový výbor. Po odvolání předchozího jednatele k 24. 3. 2017 a zahájení náhlých prověrek pracovníky SVS, rozhodla Komerční banka ze dne na den o ukončení úvěrové smlouvy. Jeden nevyčerpaný milion byl bance vrácen. První 4 miliony byly splatné ihned v dubnu 2017. Komerční banka



zablokovala všechny účty do úplného splacení. To se s vypětím sil podařilo a následně k 14. 6. 2017 pak byly najednou splatné zbývající 3 miliony korun. Zde se podařilo prolongovat (*rozložit splátky, pozn. red.*) úvěr na měsíční splátky ve výši 250 000 Kč. Tyto měsíční splátky se dařilo splácet i přesto, že náhlou dodatečnou kontrolou pracovníky SVS, týkající se všech výrobků z roku 2015 a prověrkami všech dokumentů vztahujících se k dosledovatelnosti nákupu medu, byla Včelpe pozastavena licence na výrobní činnost CZ 801. Pak přišlo soudní rozhodnutí o úhradě pokut obchodnímu řetězci Kaufland v úhrnné výši 8,9 milionů korun. Museli jsme písemně vypovědět splácení dohodnutých splátek Komerční bance. Jak už jsem řekl, kdybychom plnili ony dohodnuté měsíční splátky, dopustili bychom se trestného činu upřednostňování věřitele.

### Proč jste tedy podepisovali smlouvu na odkup pozemků?

Nejenom, že podepsali, ale také zaplatili první dohodnutou splátku 20 000 Kč. Proč? Protože věřím, že se podaří ještě vše napravit. Víte, na to se velmi těžko odpovídá. Řekl jsem opakovaně členům republikového výboru, že ve svých letech Včelpe nepotřebuji ke svému životu... Ale také jsem před časem napsal do Včelařství článek „Budme přátelé a chraňme si svůj majetek“. Takže co cítím, to také dělám. I s ohledem na naše včelařící předky a z jejich peněz pořízený majetek, o který je v posledních letech velký zájem.

Oni vlastně na základkách ani nevědí pořádně o co jde. Nikdo jim neposkytne žádné informace. To, co napíšu do zpráv pro republikový výbor nebo dlouze v Nasavrkách vysvětluji, se nedostane ani na okresní výbory natož mezi řadové členy v základních organizacích. Mnozí mi volají, třeba aby mně řekl, že jsem Včelpe „vytuneloval“, abych ho levně získal. Jiní zase, aby vyjádřili podporu, že drží palce. Dokonce i jeden, co mi zavolal, poté co zjistil, kolik je mi let, se mně zeptal, jestli už nejsem z toho unavený a kde beru tu sílu to všechno chtít udržet za

cenu vlastní oběti? Za poslední dobu jsem zaznamenal i mnoho telefonátů a dokonce i e-mailů s názory na vývoj událostí posledních dnů z „barikád revolucionářů“, požadujících hlavy současného vedení svazu. Ta síla zdravého rozumu mně fakt mile překvapila. Je až s podivem, jak včelaři správně chápou vývoj ve Včelpe po 10. sjezdu jako důsledek, nikoli jako příčinu celkového ekonomického úpadku společnosti Včelpe. Příčina je samozřejmě před rokem 2015, nikoli po něm.

### Chceme se stát vyhledávanou společností našimi včelaři. Ale hlavně chceme získat zpět jejich důvěru

#### Co tedy chcete se Včelpem dělat?

Včelpe má k dnešku zablokované všechny účty. Hrozí mu definitivní kolaps, odpojení od elektrické energie a plynu. To musíme ustát. Naši právníci řeší dohody s věřiteli a možnost odblokování jednoho účtu, aby společnost mohla provozně fungovat. Dále jednáme s odběrateli. Máme nové výrobky z medu, chceme zahájit opět zpracování medů na medové produkty v celém původním sortimentu. Pracujeme na kontraktech vývozu hotových výrobků na zahraniční trhy. To znamená, že budeme vykupovat med pouze od našich včelařů při přísném dodržování parametrů kvality. Ve výrobě mezistěn a zpracování včelařských vosků provádíme prověrku dosavadní výrobní technologie. Tím mám na mysli chemické rozborů používané vody a koncové čištění vosku, aby plně odpovídal potřebné kvalitě.

#### O kvalitě vykupovaného vosku se hovoří již několik let. I ve Včelařství jsme v posledních dvou nebo třech ročních publikovali několik článků na toto téma. Došlo v této záležitosti již k nějakému prokazatelnému zlepšení?

V dubnu 2017 jsme provedli řadu opatření a zavedli laboratorní rozborů při výkupu

vosku. Nechceme zpracovávat pro naše včelaře vosky s jakýmkoli obsahem parafínu. Odmítli jsme i některé obchody potom, co se snažili u nás objednat mezistěny výměnou za vosk, který byl prokazatelně dovezen z Ruska nebo z Ukrajiny. Tyto vosky jsou odlity do forem, které nejsou typické u našich včelařů. To byste se divil, kolik včelího vosku bylo dovezeno oficiálně ze zahraničí, údajně na výrobu svíček. Informace z posledních týdnů svědčí i o pašování včelího vosku z Ukrajiny přepravci zahraničních dělníků. I z těchto důvodů připravujeme nabídku všem základním organizacím, že pro jejich členy budeme vyrábět mezistěny výhradně z jejich vosku. Přijedeme si pro něj, zpracujeme na mezistěny a ty jim s certifikátem dovezeme zpět. Od této služby si slibujeme vyloučení pančovaných vosků z oběhu. Chceme zahájit i výrobu válcovaných mezistěn na novém zařízení i v nejmenším množství pro jednotlivé včelaře. Jdeme tak daleko, že chceme povolit jejich přítomnost při zpracování vosku a výroby jejich mezistěn. Tím nabídneme včelařům možnost kontroly zpracování pouze jejich vosků na mezistěny. Budeme opět vykupovat propolis, mateří kašičku a zpracovávat je do vlastních výrobků. Otvíráme opět prodejnu ve Včelpe a po nutných opravách a úpravách otevřeme prodejnu v Praze v Křemencově ulici. Průběh prací chceme prezentovat na webu. Chceme se stát vyhledávanou společností našimi včelaři. Ale hlavně chceme získat zpět jejich důvěru. Na tom bude záležet i náš úspěch při splacení všech pohledávek. Získat důvěru zpět můžeme výhradně poctivostí. Jedině tím, že nám kolegove-včelaři začnou opět věřit, že naše snaha je uchránit je před dovozovými nebo pašovanými vosky může vést k následnému ekonomickému růstu, který je nutný pro splacení závazků. Samozřejmě je to běh na dlouhou trať. Zde se teprve projeví význam obecně prospěšné společnosti, u které nikdo nemá nárok na zisk. Ten se musí celý vrátit na rozvoj svého poslání.

Text a foto Petr Kolář



Aktuální stav interiéru včelařské prodejny v Křemencově ulici 8 v Praze. Průběh jeho modernizace můžete sledovat na internetových stránkách [www.vcelpe.cz](http://www.vcelpe.cz)



# Vyšší šlechtitelské chovy

## Uznaného chovatelského sdružení včely medonosné kraňské

V březnovém Včelařství vám představuji další dva chovatele matek. Každý je zástupcem jiné generace, ale oba včelaři na Českomoravské vrchovině. Stanislav Kytner je dlouholetý chovatel matek, který včelaří v samém srdci Českomoravské vrchoviny. Ráz okolní krajiny mu pomáhá chránit chovatelský okrsek před vlivem cizích trubců.

Kurtin s.r.o. je obchodní jméno včelí farmy Jitky a Kamila Kurtinových. Včelaři na rozhraní teplé jižní Moravy a Českomoravské vrchoviny. Jsou reprezentanty malé skupiny profesionálních farem v Česku. Vizitky obou chovatelů jsou doplněny informacemi z hlášení Vyššího šlechtitelského chovu, které každý chovatel zasílá každoročně na odborné oddělení sekretariátu ČSV, z.s. Za chovatelskou komisi ČSV Ing. Pavel Cimala

### Vyšší šlechtitelský chov Uznaného chovatelského sdružení včely medonosné kraňské



Kočovní vůz Stanislava Kytnera

**Stanislav Kytner**  
č. p. 190, 592 62 Nedvědice  
Kontakt: kytners@seznam.cz,  
tel. 605 811 256

Podle hlášení Vyššího šlechtitelského chovu za rok 2017 měla výběrová základna chovatele Stanislava Kytnera 40 včelstev a rozchovával plemenný materiál od tří plemenných matek.

#### Jak dlouho se chovu matek věnujete?

Matky jsem začal chovat v roce 1967. Nejdříve to bylo pro vlastní potřebu. Jakmile jsem získal patřičné zkušenosti a praxi, začal jsem nabízet oplozené matky dalším včelařům. První registrovaný chov jsem založil v roce 1987. Navázal jsem na tradici tří významných chovatelů matek v Nedvědici. V roce 1999 jsem povýšil svůj chov na rozmnožovací. Od roku 2013 mám Vyšší šlechtitelský chov Uznaného chovatelského sdružení včely medonosné kraňské. Celkem se věnuji chovu matek 51 roků.

#### Jaké máte včelařské vzdělání?

Od útlého mládí, už od deseti let, se věnuji chovu včel. Navštěvuji různé včelařské přednášky, mám spoustu knih a časopisů o včelách, kde čerpám nejvíce vědomostí

o životě včel. Zúčastňuji se aktivu chovatelů matek v Nasavrkách. Nejvíce zkušeností získávám z vlastní praxe, protože příroda se nedá ovlivnit a každý rok je jiné počasí.

#### Můžete charakterizovat přírodní a klimatické podmínky, ve kterých včelaříte?

Městys Nedvědice, který leží pod hradem Pernštejnem v nadmořské výšce 380 metrů, je krajinou řeky Svratky. Vysoké kopce, obklopující řeku jsou osázeny smíšenými lesy, které poskytují včelám dobré podmínky. Údolí je chráněno před silnými větry, což je pro včely a chov matek příznivé. Vytáčíme dvakrát, med květový a smíšený až tmavý.

#### Jakého původu je váš plemenný materiál?

Mám dlouholeté zkušenosti a dobré vztahy s Pokusným včelínem na Kývalce, odkud každým rokem odebírám dvě inseminované matky linie Singer. Tato linie splňuje všechny dobré vlastnosti, které jsou potřebné k dalšímu chovu.

#### Na jaké vlastnosti včel se zaměřujete při výběru plemenného materiálu?

Dobrá včelí matka určuje úspěšnost a produktivitu včelstva. Při výběru matek musí včelstva vykazovat důležité vlastnosti: pevné sezení na plástu, dobrý rozvoj, musí být nerojivá, mírná a mít schopnost využít květovou a lesní snůšku.

#### Jakým způsobem a jak dlouho ovlivňujete svůj chovatelský okrsek?

Stále přesvědčuji včelaře, aby do okrsku nezavlekli jinou linii než Singra, aby nedocházelo ke spáření s jinými trubci. Proto poskytují včelařům zralé matečnický a matky. V celém okolí sleduji zdravotní stav včelstev, aby nedošlo k zavlečení vážných nemocí, jako je mor včelího plodu.

#### Jaký používáte druh chovných úlů?

Používám dva druhy oplodňáček. Jeden chovný úlek má 4 sekce. V každé sekci

jsou 2 plásty. Další oplodňáčky jsou po 2 plástech. Vše vlastní výroby. Snažím se, aby v každém úlku bylo dostatek včel, aby o matku bylo dobře postaráno.

#### V jakém úlovém systému chováte včelstva své výběrové základny?

Včelstva chovám v osvědčených úlech Univerzál na rámkové míře 39 × 24 cm na 12 plástů. Matky chovám v medníku při matce.

#### Jak dlouhá trvá vaše chovatelská sezona?

S chovem matek začínám koncem dubna, poslední sérii dělám začátkem srpna.

#### Jak testujete čistící pud včelstev?

Zjišťuji, za jak dlouho včely uklidí poškozený plod. Čistota dna v úle je také rozhodující faktor.



Kontrola kladoucí matky

#### Co byste rád doplnil k charakteristice vašeho šlechtitelského chovu?

Chov včel a matek je pro mě tím nejkrásnějším celoživotním koníčkem. Včela, která na této zemi žije miliony let, poskytuje lidem ty nejlepší produkty a opyluje rostliny, si zasluhuje tu největší pokoru a uznání. Každému, komu poskytnu rady o chovu včel, připomínám, že včely je třeba chovat s láskou a ony se nám bohatě odmění.



## Vyšší šlechtitelský chov Uzaného chovatelského sdružení včely medonosné kraňské



Kamil Kurtin – kontrola zralých matečnic

**Kurtin, s.r.o.**  
**Račice 41, 675 55 Hrotovice**  
**info@vcelarstvikurtin.cz,**  
**kamil.kurtin@seznam.cz,**  
**www.vcelarstvikurtin.cz**  
**tel. 605 339 043**

Podle hlášení Vyššího šlechtitelského chovu za rok 2017 měla výběrová základna chovu Kurtin, s.r.o. 47 včelstev a rozchovával plemenný materiál od 5 plemenných matek.

### Jak dlouho se chovu matek věnujete?

Matky pro vlastní potřebu jsme chovali již od začátku včelaření. V roce 2008 jsme získali osvědčení o šlechtitelském chovu, který byl registrován na manželku Jitku, která se o chov z větší části stará. V současné době je chov registrován jako chov rodinné farmy – KURTIN s.r.o.

### Jaké máte včelařské vzdělání?

Ke včelám jsem se dostal již jako kluk v roce 1988, kdy jsem navštěvoval svého strýce pana Václava Cafourka z Udeřic. Tehdy měl 100 včelstev, choval i matky pro

svoji potřebu a produkoval mateří kašičku. U něj jsem se naučil larvení a základům chovu matek. V roce 1999 jsem absolvoval tříměsíční praxi na včelařské farmě Honzy Kolomého, kde jsem poznal praktickou stránku ošetřování včelstev a celkové vedení provozu.

### Můžete charakterizovat přírodní a klimatické podmínky, ve kterých včelaříte?

Základna naší farmy se nachází v Račicích u Hrotovic v nadmořské výšce 450 m n. m., zde probíhá i chov matek. Ze snůškových zdrojů jsou tu vrby, jivy, které jsou velice důležité pro jarní rozvoj včelstev především jako zdroj pylu. Hlavní snůškové zdroje představuje řepka olejka, medovicová snůška z lesů, smíšené medy květové a produkce medu lip, které jsou hojně zastoupeny na všech stanovištích. Bohužel i nám se nevyhnula kůrovcová kalamita a uvidíme, jak to dopadne s produkcí medovicových medů.

### Jakého původu je váš plemenný materiál?

Přes dvacet let používáme jako plemenný materiál inseminované matky z Kývalky od Ing. Veverky, nyní máme matky i od Jaroslava Sedláčka z Příchovic.

### Na jaké vlastnosti včel se zaměřujete při výběru plemenného materiálu?

Parametrů je samozřejmě několik. Velký důraz klademe na mírnost včel, nerozbihavost, medný výnos a nerojivost. Včelstva musí mít potenciál obrovského jarního rozvoje, tak aby do prvních snůšek šla v nejvyšší kondici.

### Jakým způsobem a jak dlouho ovlivňujete svůj chovatelský okrsek?

Na stanovišti, kde se oplozují naše matky, se snažíme o přetlak co největšího počtu trubců ze včelstev, která odpovídají našim požadavkům pro chov. Do těchto včelstev brzy na jaře vkládáme postavený rámek s trubčím dílem, aby plemenní trubci byli

k dispozici co nejdříve. Okolním chovatelům poskytujeme zralé matečnický a matky.

### Jaký používáte druh chovných úlů?

Na chov používáme utepené oplodňáky na čtyři matky, dále sdružené plemenáče z tvrdého polystyrenu na dva rámky – každý plemenáč opět na čtyři matky a pětirámkové plemenáče sloužící především na produkci matek a jejich prodej i s oddělkem.

### V jakém úlovém systému chováte včelstva své výběrové základny?

Včelaříme v tenkostěnných nástavkových úlech na rámkové míře 39 × 24.

### Jak dlouhá je vaše chovatelská sezona?

S larvením prvních sérií a s chovem začínáme při začátku kvetení řepky, poslední zužitkování matečnic bývá podle počasí a vývoje přírody buď na konci června nebo v prvních červencových dnech. Poslední matky prodáváme maximálně do první dekády srpna.

### Jak testujete čistící pud včelstev?

U chovných matek provádíme PIN test, kde sledujeme, za jak dlouho včely námi „poškozený“ plod odstraní z buněk. Tento test se snažíme dělat i na produkčních včelstvech, která sledujeme i na další vlastnosti.

### Co byste rád doplnil k charakteristice vašeho šlechtitelského chovu?

Dříve jsme odchov chovných sérií prováděli při matce v medníku. Při intenzivních snůškách především v řepce docházelo k zastavování matečnic a jejich zchlazení. Z tohoto důvodu jsme přešli k chovu v osiřelcích, které tvoříme několik dní před plánovaným začátkem chovu. V bezsnůškovém období je nutné osiřelce přikrmovat a navodit podněcovací snůšku, jinak ztratí zájem o chov matečnic a i již přijaté matečnický vykusují.

Připravil Ing. Pavel Cimala



Kamil a Jitka Kurtinovi



Osazení pozorovacího úlu



## Pozvání na včelařskou pouť na Sv. Hostýn



Nezadržitelně se blíží třetí květnový víkend a s ním už 17. celonárodní pouť včelařů na Sv. Hostýně. Uskuteční se ve dnech 18. a 19. května 2019, kdy se na pověstmi opředené hoře opět setkají včelaři nejen z českých zemí, ale i ze Slovenska, případně z Polska, jejich rodiny i přátelé včel, aby při mši svaté vzpomenuli a pomodlili se za zemřelé i živé včelaře, jejich rodiny a samozřejmě také za naše včelíčky, za naši přírodu. Bude to příležitost připomenout si Světový den včel, který připadá na 20. květen, tedy den po pouti.

Program svátku včelařů zůstává tradiční. Již v sobotu odpoledne proběhne v Jurkovičově sále a salonku Poutního domu č. 1 blok přednášek, uskuteční se konzultace a pečení medových perníků s jejich zdobením. V sobotním podvečeru je na pořadu mše svatá za pořadatele. Neděle

je samozřejmě hlavní den pouti. Již od 8 hod. budou v provozu stánky nejen se včelařským potřebami, ale i s rozmanitým sortimentem vycházejícím ze včelích produktů. V 10 hod. se seřadí průvod včelařů v krojích a s prapory u sochy sv. Ambrože, našeho patrona, a odebere se do baziliky ke slavnostní mši svaté. Odpoledne bude pokračovat na stejných místech jako v sobotu blok odborných přednášek. K dobré náladě bude koncertovat dechová hudba Lidečanka a přítel Milan Motyka představí na výstavě další ze svých krásných fotografií.

### Jak se dostat na Sv. Hostýn?

Pro zdatné turisty se nabízí pěší výšlap s převýšením 400 m po turistických trasách, pro méně zdatné kyvadlová autobusová doprava z Bystrice p. Hostýnem jak od vlakového, tak autobusového nádraží. Osobními auty se na vrchol dostanete jen na povolenky, těch je ale vydáván omezený počet, proto na ně nespolehejte. Automat na povolenky (po 50 Kč) je umístěn u autobusové zastávky u hřbitova nedaleko velkého parkoviště. V permanenci budou také taxiky.

Pokud hodláte v našem kraji strávit oba dny, je možné se ještě ubytovat v penzionu Ovčárna (tel. 730 964 173, 722 316 507, penzion@hostyn-ovcarna.cz), v tamních Poutních domech je už obsazeno. Pro ubytované jsou vydávány povolenky výjezdu osobního auta nebo i autobusu, dostanete je s potvrzením ubytování. Další možné

ubytování je možné v Bystrici p. Hostýnem, např. v Domově mládeže SŠNO, Mlýnská ul., tel. 573 378 001, e-mail: annnabla-ha@seznam.cz, případně v nově otevřené ubytovně TJ, tel. 792 529 346. Chcete-li na Sv. Hostýně ve stánkovém prodeji nabízet sortiment související se včelařstvím, nahláste svůj zájem př. Gomolové (jaroslava.gomolova@seznam.cz). O stravování je pro návštěvníky také postaráno, a to ve třech restauracích a řadě kiosků u hlavního schodiště.

Sv. Hostýn nabízí i další zážitky. Není zde jen kostel zasvěcený Nanebevzetí Panny Marie a současně Bazilika Minor, ale také krásná a umělecky cenná křížová cesta Dušana S. Jurkoviče, Jano Kohlera a Joži Úprky, dále Vodní kaple, impozantní schodiště s 256 stupni, rozhledna, větrná elektrárna, valy z doby Keltů. Je to také křížovatka i cíl turistických tras jak pro pěší, tak pro cykloturisty. V Jurkovičově sále, kde budou probíhat přednášky a výstava fotografií, je Muzeum přírody Hostýnských vrchů a historie Sv. Hostýna. Zkratka, návštěva Sv. Hostýna a včelařských přátel stojí za to.

Na všechny včelaře, krojované a s prapory i ty bez krojů a praporů, na přátele včel a přírody se těší pořadatelé pouti ze ZO ČSV Bystrice p. H., Lidečko a Valašské Meziříčí.

Za organizační výbor

Karel Zahradník

(karl.zahradnik@seznam.cz)

## Městec Králové – 120

Jak oslavit tak významné výročí? To byla kardinální otázka minulého roku – šlo o 120. výročí, kdy čtyři naši předkové, včelaři, založili spolek včelařů pro Městec a okolí. Hovořilo se o tom na včelařských schůzích, na výborových schůzích se projednávaly detaily, co a jak zařídit, aby vše klaplo. V sobotu 2. 2. 2019 na den přesně, kdy došlo k založení spolku, jsme měli Výroční členskou schůzi ZO Městec Králové, na níž bylo prvořadým úkolem přinést zimní měl k vyšetření a samozřejmě oslavit výročí. Pozvali jsme předsedkyni svazu Mgr. Jarmilu Machovou, která obratem účast potvrdila a přijela přesně na čas, dále jsme pozvali předsedu okresního výboru přítele Lounka a v neposlední řadě jsme nezapomněli na starosty obcí, kde máme včelaře a se kterými máme velmi dobré vztahy. Schůze začala minutovou vzpomínkou na včelaře, kteří nás v minulém roce opustili. Následovala hlavní část, předseda přivítal všechny přítomné, kteří přijali naše pozvání, samozřejmě byla kytice pro Mgr. Machovou a poděkování, že přijela na naši schůzi. Dále pokračoval program dle předneseného scénáře. Na úvod předseda pohovořil o historii ZO, vzniku spolku v době Rakouska – Uherska, v mnohém pak odkazoval na dobře psanou a vedenou a fotografiemi doplněnou spolkovou kroniku. Pak se zmínil o některých současných problémech, např. o neochotě, zvláště mladých členů ZO, převzít štafetu v příštích volbách, pochválil důvěrníky a obecní úřady, které podporují činnost včelařů. Starostové



obcí si nesmírně váží práce včelařů. Předseda také v pokoře vzpomněl na zakladatele spolku, jmenoval i řadu starších členů, kteří již nejsou mezi námi. Nezapomínáme na ně. Následovalo vystoupení hostů – první se přihlásila Mgr. Jarmila Machová. Krátce a výstižně zhodnotila schůzi a řekla nám mnoho zajímavého a poučného, na což pak reagovali členové ZO v klidné a věcné diskusi. Rovněž oba starostové pronesli krátké zdravice a do další práce popřáli hodně zdraví a spokojenosti. Po dobře vykonané práci si všichni zasloužili dobrý oběd. Zdejší restaurace U českého lva se toho pod vedením paní Věry Blažkové zhostila velmi dobře. Všichni účastníci schůze se pak spokojeni rozcházeli domů.

Mgr. Jiří Knap,

předseda ZO Městec Králové



## Výroční schůze včelařů v Načeradci



Ze zasedání výroční schůze, vzadu zleva: Petra Bartoníčková, starostka městyse Načeradec, pokladník Jaroslav Lukeš, jednatel Vladimír Dědek, předseda František Richtř a místopředseda spolku Vladimír Svoboda

První únorovou neděli letošního roku se v Načeradci na Benešovsku v restauraci Na náměstí konala výroční členská schůze spolku včelařů ZO Načeradec za účasti šedesáti procent členů ze 44 členské základny, v níž je pětina žen. Svoji velkou roli v účasti sehrálo nepříznivé zimní počasí. Mezi hosty byla přítomna Petra Bartoníčková, starostka Městyse Načeradec. Před vlastním zahájením všichni členové odevzdali

nákazovému referentovi panu Štambergovi vzorky měli k rozboru na výskyt varroázy. Schůzi zahájil a vedl předseda ZO ČSV Načeradec František Richtř, který přitom tři volební období vykonával funkci předsedy OV ČSV a jedno volební období předsedu okresní revizní komise ČSV. Minutou ticha byla uctěna památka za zemřelé členy.

Zprávu o činnosti za rok 2018 přednesl jednatel Vladimír Dědek. Zdůraznil

význam spolupráce s obcemi Načeradec a Pravonín, připomněl význam dvou včelařských kroužků mládeže při ZO ČSV. První vede učitel Pavel Jakubův a druhý kroužek Jiří Volek. Oba kroužky dobře reprezentují ZO a Městys Načeradec v soutěži Zlatá včela.

Zprávu o hospodaření přečetl pokladník Jaroslav Lukeš. Spokojenost s vedením účetnictví potvrdil František Smetana, předseda revizní komise. Nákazový referent informoval o prováděném léčení včelstev. Po zprávách mandátové a návrhové komise přednesl její předseda Karel Smrž návrh plánu práce spolku na rok 2019, který schůze schválila. Nebudou chybět odborné přednášky, uskuteční se také řada tematických zájezdů na nejrůznější výstavy. Zprávu o činnosti kroužků žáků přednesli Jiří Volek a učitel Pavel Jakubův. V diskusi oba vedoucí kroužků požádali o zajištění triček s nápisy pro žáky na soutěže Zlatá včela, což by bylo výbornou propagací této ZO ČSV a Městyse Načeradec. Poté starostka Městyse Načeradec Petra Bartoníčková ocenila práci včelařů a zejména žákovských kroužků a přislíbila podporu a pomoc.

Petra Říhová

### Pozvání na přednášku

ZO ČSV Odry zve včelaře i zájemce z řad laické veřejnosti na přednášku učitele včelařství Radka Hubače



**Kdy:**  
pátek 15. března 2019 v 17.00 h

**Kde:**  
Vinárna Dělnického domu, Dělnická 188/23, Odry

**Téma:**  
Včelí produkty + postřehy z mé včelařské praxe



Český svaz včelařů, ZO Odry, vás zve na

## VČELAŘSKÝ PLES

**KDY:**  
sobota  
2. března 2019  
19.30 hod.

**KDE:**  
Luboměř  
sál Lidového domu

**Hraje skupina Roxy**  
**Bohatá tombola**  
**Vstup 70 Kč**

Těší se na vás místní včelaři



# Není stanoviště jako stanoviště



Včelín uprostřed zástavby využívají školy a školky, aby se děti mohly od včelaře dozvědět ledasco zajímavého

**Správné stanoviště včel se často považuje základ úspěchu včelaření. Již od patentů Marie Terezie není stanovena hranice, a ani nikdy před tím nebyla, jak daleko mají být včely od pozemku našich sousedů. Zůstala povinnost chovat včely tak, aby podle stávajícího zákonodárství nebyl narušen „pokojný stav věci“.**

Ten se v žádném případě nesmí narušit například tím, že včely umístíte tak, že soused o tom nebude vědět a česna otočíte směrem na jeho zahradu, kam často chodí. Včely pak budou létat do svých domo-

vů přes jeho pozemek nad míru, na kterou byl zvyklý. K dobrým sousedským vztahům neprospěje, když budete chovat bodavá včelstva, jež budou napadat lidi v okolí. Obdobně to skončí tehdy, když víte, že

soused má na zahradě bazén, takže svým včelám nezřídíte napajedlo na vodu a ony mu tam budou létat. Anebo jiný případ. Napajedlo máte, ale jednou zapomenete, vodu do něj nedáte a třeba na pár dnů odjedete. Včely tak „zradíte“, a nejbližší voda je přece v sousedově bazénu! A problém je na světě. Nebo úly postavíte na pozemku, aniž jste se na to zeptali jeho vlastníka. To vše může narušit sousedské vztahy.

## Sklenice medu pro souseda

Co s tím? Je to jednoduché. Máte sice vlastní pozemek, ale je dobré se se sousedem osobně domluvit. Já to dělám tak, že vezmu sklenici medu, dám ji jako dárek sousedovi a příslibím, že med bude každý rok. Domluvíme se na umístění a já mu řeknu o včelách pokud možno co nejvíce. A to je právě důležité, soused může být úplně laik, o včelách slyšel naposledy na základní škole, a pamatuje si jen to, čím jsou užitečné a že mají žihadlo. Každý rád přijme sklenici medu a každý rozumný člověk ví, jak je opylování důležité. Uvědomí si, že jabloň, co mu roste na zahradě, taky potřebuje včely, aby nesla více ovoce.

Úly je potřeba umístit s ohledem jak na mé včelařské zájmy, tak na potřeby souseda a neméně důležité je, aby místo vyhovovalo včelám samotným. Česna úlů



Včely, pokud jsou správně umístěné, nikomu nevadí a nikoho neobtěžují



Včelín a včelnice nacházející se uprostřed zastavěné plochy. To vyžaduje již o včelách něco vědět



Dvoumetrová síťovina zvedne let včel, což usnadní práci na sousední zahradce

Foto: Eva Altmanová



Včelnice na střeše Národního zemědělského muzea na Letné





Opuštěná včelnice, možný zdroj nemocí včel



Opuštěný včelín bývá dobré místo pro další včelaření. Je ovšem nutné ho zbourat...



...místo dobře uklidit, staré věci spálit, postavit novou včelnici a začít znova a lépe



by měla směřovat na můj pozemek a nejlépe na jih až jihovýchod. Včelí úly mají být chráněny před větrem a letním sluncem. Ovšem nikdy ne v blízkosti vodních ploch, kde hrozí na jaře nemoc zvaná nose-matóza. Vlhké prostředí totiž včelám vadí a včelstva neprosperují. Podobně jako my lidé bychom nešli bydlet do vlhkého bytu, ale radši si vybereme ten suchý a slunný s dostatkem denního světla.

#### Jak poznat budoucí dobré stanoviště včel?

Včely musí mít k dispozici celoročně dostatek nektarodárných a pyloárných rostlin, na jaře vodu v doletu do 200–400 metrů, jinak ji musíme nabídnout v napáječkách. V průběhu roku je potřeba zajistit včelám nejméně dvě až tři větší snůšky, ale ze své praxe vím, že dobré místo je tehdy, kdy v doletu jsou vodoteče a les, kde je „pořád co jíst“. V dobrých podmínkách včela létá běžně do vzdálenosti 3 až 5 km od úlu, proto si zvolený okruh během roku procházejte, ať víte, co kde roste a co včely nosí. Na zadních nohách to ukazují pylové rousky, podle jejichž barvy můžeme určit rostlinu. To lze vidět na létavkách vracějících se do

úlu, tak i na podložce, pokud máme tzv. varroadno. To je plně síťované dno, aby vše, co upadne ze včelstva, mohl včelař „čist“ jako z knihy.

#### Kde sníh taje nejdříve

Rád vybírám místa pro včely velmi brzo v předjaří, když zvolna odtává sníh. Tehdy sama příroda ukazuje místa, kde lze vidět tepelné zdroje a případně zdroje „zvláštní“ energie. Sníh zde již dávno není, nebo

dokonce zde již něco roste. Za svoji praxi jsem taky zažil proutkaře, který mi doporučoval místa s geopatogenními zónami, kde včely měly poskytnout lepší medný užitek. Ale to bych se již dostával někam zcela jinam, než je cíl tohoto článku.

Vhodné stanoviště může být i po včelaři, který na něm již nevčelaří. Pokud jste tam našli včelařské pomůcky či úly, neváhejte a hoďte je do ohně, abyste zlikvidovali skrytě přežívající původce včelích nemocí,



Postavit úly přímo na močál není z biologického hlediska pro včely velká výhra





Ideální stav – za zadní stranou les a před úly několik tisíc levandulí (včelnice na Sv. Kopečku u Mikulova)



Za zadní stranou úlů budova, která plní ochrannou funkci, a před česny kvetoucí louka

zejména moru včelího plodu. Druhá možnost je, že si staré úly ponecháte jako zajímavou připomínku někdejší doby, avšak za předpokladu, že do nich včely nikdy nedáte. Ve včelařství se nemá nic přehánět a spíše je vhodné naslouchat zdravému „selskému“ rozumu.

Mám vhodné stanoviště s možností celoročního přístupu, včely jsou chráněny i před zloději plotem. A kde to nejde, doporučuji systém dozoru pomocí GPS techniky. Více o tom pojednává web: [www.ZabezpeceniUlu.cz](http://www.ZabezpeceniUlu.cz). Velkou výhodou je dobře sjízdná příjezdová cesta ke stanovišti. Vzpomínám si, jak jednou při kočování

včelařské maringotky, kterou táhl traktor, přišla bouřka a lesní cesta se změnila v neprůjezdnou bažinu. Musel jsem tam nechat maringotku celý týden, než půda opět vyschla. Do té doby jsem alespoň včelám otevřel česna, aby tak „nejančily.“

#### Dejte o sobě vědět

Než umístíte včely, je povinností provést hlášení na Českomoravskou společnost chovatelů, a.s., se sídlem v Hradištku a potom vždy k 1. září nahlásit počet včelstev (zde je odkaz na jejich internetové stránky: <https://www.cmsch.cz/evidence-a-oznacovani-zvirat/vcely/>). Další po-

vinnosti včelaře je dodržovat veterinární a hygienické předpisy při používání léčiv a vlastním ošetřování včelstev. Při práci se včelími produkty, zejména při medobraní, dbáme na maximální čistotu.

Příště se budu zabývat „věčnými“ tématy, jimiž jsou vhodný úl pro chov včelstev, rámková míra a potom budou následovat základní včelařské pomůcky.

S pozdravem Včelám díky!

Augustin Uváčik  
učitel včelařství  
[uva@centrum.cz](mailto:uva@centrum.cz)

Foto: autor

# X. MEZINÁRODNÍ VČELAŘSKÁ AKADEMIE

se uskuteční  
v sobotu 13. 4. 2019  
od 9:00

v Kongresovém centru  
ve Zlíně.

podrobnější informace na webu:  
<http://www.csvoozlin.cz>

Srdečně  
Vás zvou  
organizátoři:



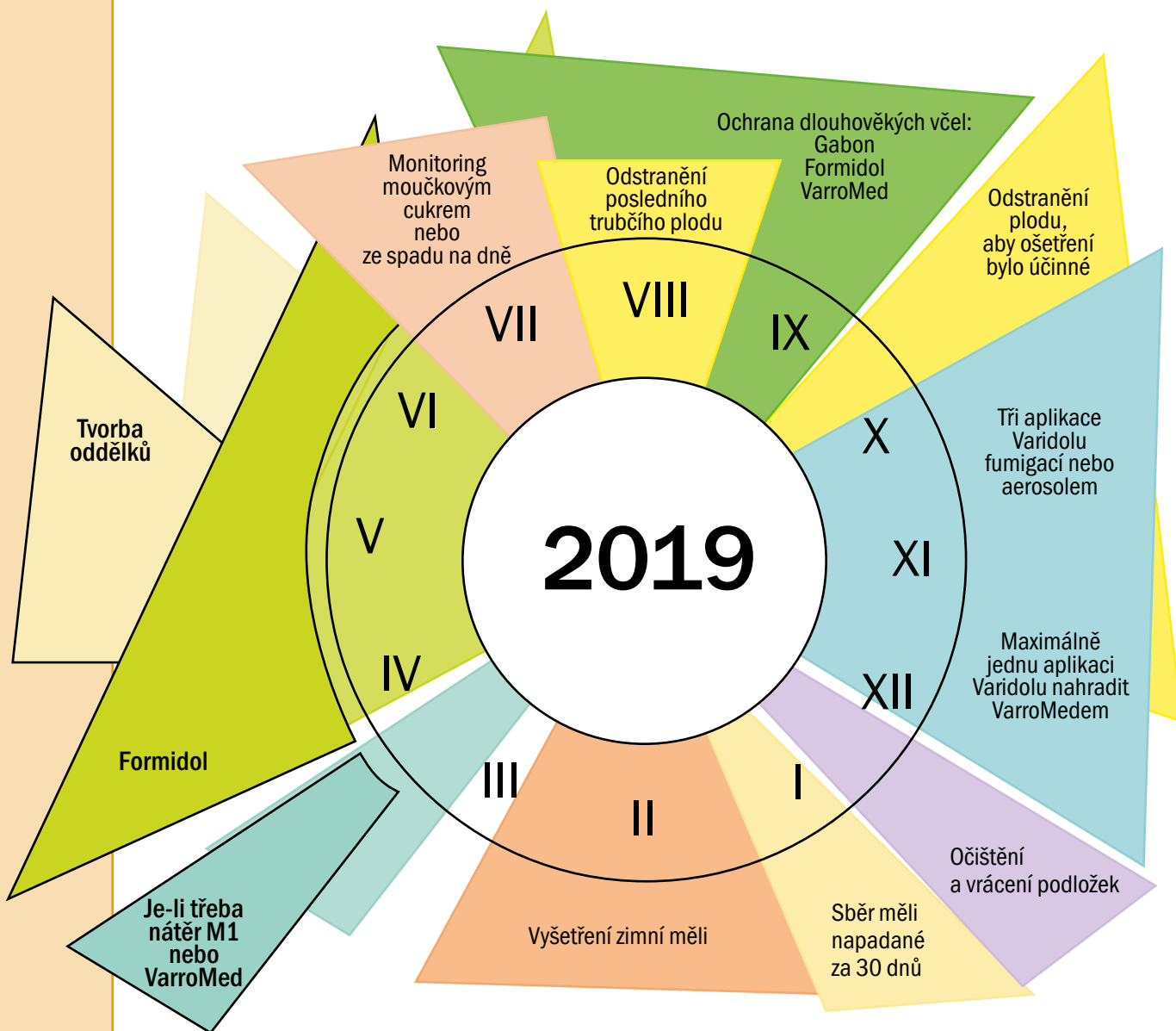
Za podpory:





# Celoroční schéma tlumení varroázy

podle metodik Výzkumného ústavu včelařského v Dole  
www.beedol.cz, beedol@beedol.cz



## Březen

Laboratorní vyšetření zimní měli může odhalit problémová stanoviště s varroázou. Tam, kde byl v průměru na včelstvo nález vyšší než 3 samičky *V. destructor*, provedeme předjarní ošetření včelstev. S ohledem na aktuální počasí je toto ošetření dobré provést co nejdříve od doručení výsledku.

Včelstva již v tuto dobu plodují. Většina roztočů je ukryta a množí se na zavíčkovaném plodu. Proto se provádí nátěr plodu a současně fumigace včelstva. Nátěr zasáhne roztoče v buňkách, fumigací odstraníme foretické samičky na dospělých včelách.

Také můžeme pokapat včely v uličkách přípravkem VarroMed. Tuto variantu můžeme také použít v případě, že včelstva mají již více než 10 dm<sup>2</sup> zavíčkovaného plodu nebo pokud jsme v uplynulých letech používali Gabon PF 90 a máme podezření, že roztoči jsou na tau-fluvalinát rezistentní.

Sledujte: <http://www.beedol.cz/varroaza/>



# Co nového v „NASA“?

V minulém roce jsme vám v několika vstupech ukázali některé ze změn ve vnitřních prostorách i v okolí Středního odborného učiliště včelařského – Včelařského vzdělávacího centra v Nasavrkách. Nové včelnice, úpravy okolí, nové učebny nebo výukové materiály. Slíbili jsme vám ukázat i největší novinku, kterou určitě při návštěvě školy nepřehlédnete, a tou je nová budova, která vyrostla během roku 2018. Jedná se

o projekt s názvem Výcviková budova pro získávání včelích produktů, který je spolufinancován Evropskou unií a na stavbu a vybavení jsme získali dotaci z Integrovaného regionálního operačního programu (ze specifického cíle 2.4 „Zvýšení kvality a dostupnosti infrastruktury pro vzdělávání a celoživotní učení“, z výzvy č. 33 Infrastruktura středních škol a vyšších odborných škol). Zařízení bude sloužit ke

zkvalitnění výuky – praktické seznámení s technologiemi pro včelaře s vyšším počtem včelstev a bude využíváno i pro další formy vzdělávání. Termín byl jasně dán – do konce roku 2018. Na začátku roku byl z důvodů nepříznivého počasí skluz. Přesto se podařilo daný termín dodržet. Podívejte se na fotoreportáž z průběhu stavby.

Ing. Miroslava Novotná



K 1. 3. 2018 byla plocha vykolíkována, v polovině měsíce vyhloubeny základy a navážen materiál



V dubnu začaly na základové desce vyrůstat obvodové zdi a koncem měsíce bylo přízemí hotové



V květnu a červnu bylo na řadě první patro, střecha, omítky, okna a dveře





V srpnu se již budova podobala modelu na banneru, následovaly přípojky a kanalizace



V září se upravoval terén okolo budovy a prostory před vstupem. Totéž místo o měsíc později

Samozřejmě současně probíhaly práce uvnitř. Ale my jsme se dnes soustředili pouze na zevnějšek budovy a nejbližší okolí. Výsledek můžete vidět na zimním snímku z prosince 2018, kdy proběhla úspěšná kolaudace. Zajímá vás, co je uvnitř? O tom si povíme někdy příště





# Z Výzkumného ústavu včelařského DoI – III (XV)



VÝROČÍ  
100 LET  
VÚVČ

## Vědecká rada v Dole

**Leden bývá již tradičním měsícem, kdy se do VÚVČ v Dole sjedou výzkumníci z různých koutů České republiky. Zde pak probíhají vědecké rozpravy k řešeným výzkumným projektům, jejichž společným jmenovatelem je včela medonosná a její blízcí příbuzní opylovači.**

Letos připadlo konání vědecké rady na 16. ledna, shodou okolností na 50. výročí upálení Jana Palacha. Vzhledem k těmto historickým souvislostem vzpomněla externí členka vědecké rady a dřívější významná vědecká pracovnice ústavu, dr. Věra Drobníková na těžkou dobu normalizace a osudové okamžiky, kdy musela i s manželem opustit Karlovu univerzitu. Díky osobní statečnosti tehdejšího ředitele VÚVČ Ing. Vladimíra Veselého mohla nastoupit do zdejší mikrobiologické laboratoře a věnovat se pilně včelám.

Hlavní tématem vědecké rady, které rezonuje prakticky všemi vědeckými projekty, je zdraví včel. Každoroční ztráty včelstev a problémy v chovech se primárně spojují s nemocemi včel. Níže citované projekty se snaží originálním způsobem hledat klíč k řešení a prevenci problémů ve včelařství.

Jako první vystoupil doc. Pavel Hyršl z Masarykovy univerzity v Brně, který stručně představil výsledky tříletého projektu **Dlouhověkost včel a její úloha v udržitelném chovu**. Detailnímu popisu experimentů se věnoval Mgr. Martin

Kunc. Během řešení projektu se povedlo detailně analyzovat zimní a letní generace včel. Jako matrice sloužila hemolymfa, ve které se měřily různé parametry. Tím nejvýznamnějším je celková koncentrace bílkovin a hlavně vitellogeninu, která je u generace zimních včel signifikantně vyšší než u letních krátkověkých včel. Zajímavé je, že hodnoty parametrů dlouhověkosti ovlivňuje i nose móza, která byla v jednom testovaném včelstvu prokázána. Na jeho letní kondici nebylo nic znát, ale nemoc může být jako časovaná bomba.

pro odhalení souvislosti mezi metabolismem včel a jejich dlouhověkostí metody nukleární magnetické rezonance (NMR). K měření je potřeba unikátní přístroj, jehož pořizovací cena je vysoká, avšak analýza jednotlivých vzorků pak vychází celkem levně. Metabolický profil jednotlivé včely je hotový během 12 minut. Taková analýza dává zcela nové možnosti pro poznání a výzkum včel. Srovnáním letních a zimních včel se podařilo prokázat 16 metabolitů, kterými se statisticky významně liší letní a zimní včely. Pomocí databází a literatury

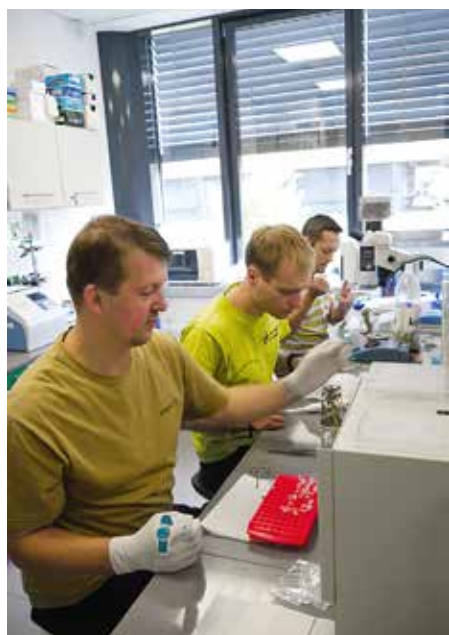
**Srovnáním letních a zimních včel se podařilo prokázat 16 metabolitů, kterými se statisticky významně liší letní a zimní včely. Analýzou jakékoli včely tak můžeme zjistit, zda je včela dlouhověká či krátkověká**

Na tomto projektu participoval také tým dr. Jiřího Danihlíka z Univerzity Palackého v Olomouci. Design experimentů byl poměrně složitý. Nejdříve se ve včelstvech pokusného včelínu Kývalka označily líhnoucí se včely, které pak normálně žily ve svém včelstvu a ve stáří přesně 10 dnů byly odebrány k experimentům do laboratoře. Včely se při uspaní oxidem uhličitým inokulovaly pufrovaným fyziologickým roztokem (PBS – phosphate buffer saline) bez nebo se suspenzí mrtvých bakterií. Ve včelách se sledovala exprese, tedy jakési probuzení, genů pro antimikrobiální peptidy. Experimenty se prováděly u letních krátkověkých včel a zimních dlouhověkých včel. První otázkou bylo, zda se mění exprese těchto genů po vpichu bakteriálního patogenu, druhou pak jak se liší letní a zimní generace včel? Samotné inokulace PBS i inokulace bakterií vedly ve všech případech ke zvýšení exprese sledovaných genů. Mezi letní a zimní generací byl pozorován rozdíl v množství proteinu defensinu. Studium fyziologie zimování včel je teprve v začátcích, a tak máme radost, že se podařilo získat podporu návazného projektu pro další pětileté období.

Doc. Jaroslav Havlík z České zemědělské univerzity v Praze ve svém projektu použil

byly prokázány markery vloženy do znázornění známých metabolických drah u hmyzu. Na základě profilu 13 metabolitů se vyhotovil predikční statistický model. Analýzou jakékoli včely tak můžeme zjistit, zda je včela dlouhověká či krátkověká. Na základě analýz včel v průběhu roku bylo ukázáno, kolik včel patří mezi dlouhověké a krátkověké. V lednu a únoru byly všechny analyzované včely dlouhověké, později se během roku zvyšovalo zastoupení krátkověkých včel. Je důležité si uvědomit, že se jedná o analýzy jednotlivých včel, s čímž se málokdy pracuje, takže i variabilita obsahu měřených metabolitů je poměrně vysoká. To nabízí zcela nový pohled na definici zdraví včel a možnost hledat v praxi postupy, například suplementací vybraných látek, pro lepší kondici a přezimování včelstev.

Dr. Jana Prodělalová z Výzkumného ústavu veterinárního lékařství v Brně se věnuje problematice virových infekcí včel. Vědeckou radu seznámila s tezemi závěrečné zprávy projektu **Komplexní přístup k problematice virových chorob včel jako nástroj k podpoře a rozvoji včelařství v České republice**. Řada výsledků je čtenářům Včelařství známá, protože jsou zde průběžně publikovány. Novinkou



Doc. Pavel Hyršl se svým týmem v laboratoři při analýze imunitních parametrů ve vzorcích včel  
Foto: Dalibor Titěra





MVDr. Jana Prodělalová při přednášce na odborném semináři

Foto: archiv J. Prodělalové

v tomto projektu je návrh technologie, která může omezit přenos virových patogenů z matky na dělnice. Některé viry se totiž přenáší tzv. transovariální cestou – nakladené vajíčko je již infikováno virem. Vyšetřením výkalů matek a současně i jejich vajíček lze zabránit šíření skrytých infikovaných matek.

Vědecký pracovník Výzkumného ústavu rostlinné výroby v Ruzyni Dr. Tomáš Erban prezentoval aktivity k prvnímu roku řešení projektu **Med a průkaz jeho autenticity detekcí cizí alfa-amylázy: Cílená proteomická analýza medu pro exaktní prokázání jeho autenticity**. Představil svůj řešitelský tým, spoluřešitelem je Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Dr. Erban se zaměřuje při řešení projektu nejen na amylázu, ale kompletní cílenou proteomickou analýzou

**Každý kmen tak může využívat jiný virulentní faktor, tj. látky, které bakterii umožňují překonat obranné mechanismy včelí larvy**

medu dokáže odhalit celé proteinové spektrum medu. Již v prvním roce řešení se mu podařilo prokázat několik desítek včelích proteinů v medu. To je unikátní výsledek, protože doposud používanými metodami se podařilo v medu prokázat jen kolem 20 proteinů. Dr. Erban podotýká, že pro validaci metody chce ještě naměřit alespoň 300 medů.

Dále Dr. Tomáš Erban prezentoval aktivity a výsledky za druhý rok řešení projektu **Nové spolehlivé metody pro rutinní roz-**



Dr. Tomáš Erban při prohlídce včelího plodu a odběru vzorků

Foto: Martin Kamler

**lišení kmenů a predikci rizik vzniku a šíření nákazy původce moru včelího plodu (*Paenibacillus larvae*)**. Projekt je spolupřešen s týmem z VÚVč Dol, Genetrac v Brně a LF UK v Plzni. Analýzou sbírkových kmenů *P. larvae* bylo odhaleno 31 klíčových markerů, které se mezi kmeny mohou lišit. Každý kmen tak může využívat jiný virulentní faktor, tj. látky, které bakterii umožňují překonat obranné mechanismy včelí larvy. Získané výsledky proteomiky jsou důležité k využití při vývoji nových metod detekce a kvantifikace *P. larvae* a jeho kmenů, které dále představil spoluřešitel doc. Milan Bartoš z týmu Genetrac.

Doc. Jan Hubert z VÚRV v Ruzyni prezentoval teze a výsledky projektu **Management zamezující šíření rezistence roztoče *Varroa destructor* k akaricidním přípravkům**. Hlavním výsledkem je identifikace bodové mutace v sodném kanálu roztoče *Varroa destructor*, která rozliší citlivé a rezistentní roztoče k tau-fluvalinátu. Současně bylo měřeno a zjištěno množství tau-fluvalinátu, který se nachází ve včelách během aplikace tau-fluvalinátu do včelstva. Ve včelách bylo detekováno 200–5000× méně tau-fluvalinátu, než je jeho známá LD50 (dávka škodlivé látky, kdy se úmrtnost testovaných organismů rovná 50 %). Jedním z výstupů projektu, který je čtenářům Včelařství již znám, je vytvoření specializované mapy s výskytem citlivých, rezistentních nebo smíšených populací *V. destructor*, která je veřejně dostupná na webových stránkách SVS ČR.

Ing. Dalibor Titěra, Csc.

Foto: Petr Kolář

Již závěrem odpoledne Ing. Dalibor Titěra prezentoval část výsledků projektu **Zavedení vhodných postupů snižujících negativní vlivy na hmyzí opylovače a další užitečné organismy do technologie**

**Čipování včel lze využít pro detailnější vyhodnocování toxicity přípravků na ochranu rostlin**

**produkce ovoce a vypracování postupů zvyšujících efektivitu opylení**. Nově bylo v rámci projektu testováno čipování včel a čmeláků. Byl demonstrován přístroj, kterým pomocí RFID sleduje výlety a návraty jednotlivých včel. To umožní zjistit délku trvání letu a případně pak i ztrátu létavek v terénu. Čipování včel lze využít pro detailnější vyhodnocování toxicity přípravků na ochranu rostlin.

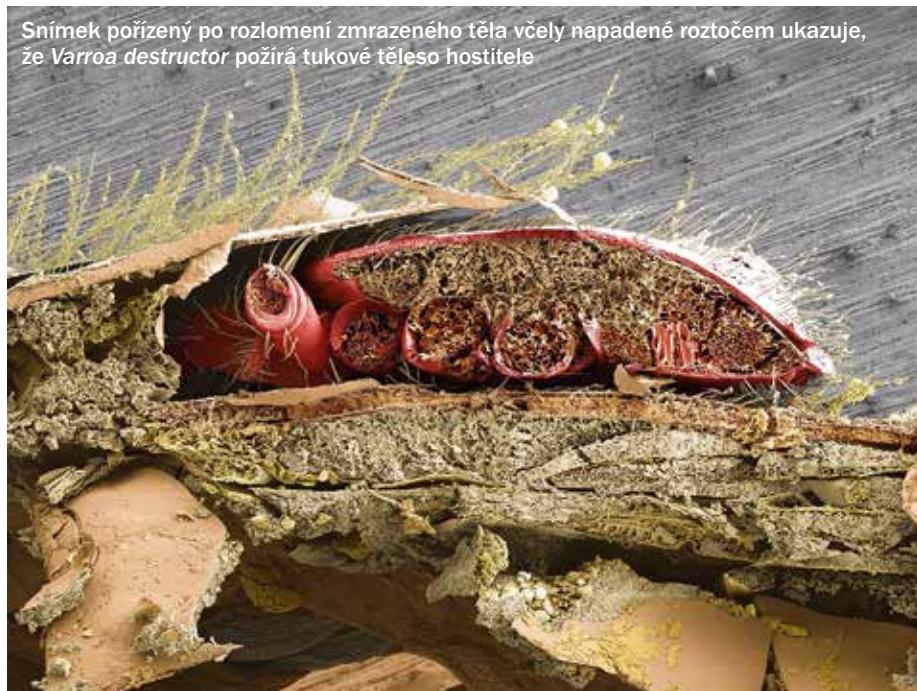
Zde popsané referáty představují pouze část zajímavých řešených témat. V budoucnu se na stránkách Včelařství setkáte s detailními popisy a výsledky výzkumu a jejich přínosem pro praxi.

MVDr. Martin Kamler





# Varroa destructor se živí tukovým tělesem včel



Snímek pořízený po rozlomení zmrazeného těla včely napadené roztočem ukazuje, že *Varroa destructor* požívá tukové těleso hostitele

**Po desetiletí se roztoči *Varroa destructor* připisovala schopnost sání včelí hemolymfy. Nejnovější studie amerických vědců ale dokazuje, že roztoč konzumuje z těla včely tukové těleso, které plní v těle podobnou úlohu jako játra u obratlovců.**

## Pochybnosti o hemolymfě

Velký úbytek včel připisují američtí včelaři především třem základním negativním faktorům. Tím prvním jsou cizopasnici a choroby, druhým pesticidy používané v zemědělství a tím třetím nedostatky ve výživě včel. Cizopasnému roztoči *Varroa destructor* patří mezi nepřátele včel čelné místo, protože jednak sám na včelách cizopasí a jednak je přenašečem pestrého spektra infekčních chorob.

„Když jsou včely napadeny roztočem, jsou mnohem vnímavější i k negativnímu působení dvou dalších faktorů,“ říká k tomu americký entomolog Samuel Ramsey z University of Maryland.

Názor, že *Varroa destructor* saje včelám hemolymfu, se zrodil už v 70. letech minulého století a podle Ramseyho k tomu došlo nedopatřením. Původní práce byla publikována v ruštině v časopise Pčelovodstvo a řada vědců proto raději citovala první anglicky psané práce, které se na ruskou publikaci odvolávaly. Původní ruská práce ale žádné důkazy o sání hemolymfy roztočem neuváděla.

„Udávala jen množství potravy zkonsumované roztočem,“ vysvětluje Samuel Ramsey. „Kdyby vědci četli originální práci, tak by se nad tím pozastavili.“

Ramseyho vedl k pochybnostem o obecně přijímané představě, že se *Varroa destructor* živí včelí hemolymfou, fakt, že tato tělní tekutina je poměrně chudá na živiny. Pokud by měli roztoči růst pozorovaným tempem, potřebovali by mnohem víc hemolymfy, než kolik by jí dokázali získat z jediné včely. Další podezření posílila v Ramseyem pevná konzistence výkalů roztoče. Pokud by se živil hemolymfou, musel by se zbavovat velkých objemů vody i ve výkalech. Navíc je ústní ústrojí roztoče svou anatomickou stavbou uzpůsobeno spíše k rozkladu měkkých tkání trávicími enzymy než k sání tělních tekutin.

## Stopa vede k tukovému tělesu

Ramsey se nejprve soustředil na to, kde jsou roztoči na těle přichyceni. Pokud by sáli hemolymfu, neměli by volit preferovaná místa, protože hemolymfa je snadno dostupná z jakéhokoli místa včelího těla. Pokud se roztoč živí na včelím plodu, tak si místo skutečně nevybírání. Pokud ale napadá dospělé včely, pak je jeho atak pečlivě cílený na spodní stranu zadečku.

„U napadených dospělých včel se na spodní straně zadečku krmí víc než 90 % všech pozorovaných roztočů,“ říká Ramsey. „A je zajímavé, že u včelího plodu se

tukové těleso nachází v celém organismu, zatímco u dospělých včel je jen na spodní straně zadečku. To pro nás byla významná stopa, ale potřebovali jsme pádnější důkazy.“

Aby vědci chytili roztoče „při činu“, zmrazili napadené včely v tekutém dusíku, následně „zlomili“ mrazem zkrchlé tkáně a takto získaný „průřez“ pozorovali pod zvětšením elektronového mikroskopu. Na těchto snímcích jasně pozorovali, že *Varroa destructor* hoduje na tukovém tělese.

„Viděli jsme, co provádí s tkání ústní ústrojí roztoče. Viděli jsme i části natrávených buněk tukového tělesa. Roztoč proměnil včelu ve výživnou včelí kaši,“ popisuje výsledky pozorování Ramsey.

Vědci ale stále neměli jistotu, že roztoč nekonzumuje s tukovým tělesem i hemolymfu. Proto nakrmili včely cukerným roztokem s přidavkem dvou různých barviv. Žluté barvivo bylo rozpustné ve vodě a ve včelím těle se objevuje v hemolymfě. Červené barvivo bylo naopak rozpustné v tukových tělesech, a proto ve včelím těle končí v tukovém tělese. Následně pak nechali na včelách cizopasit roztoče a zajímalo je, jaké barvivo najdou v útrobách hmyzu.

„Když jsme se podívali do střeva prvního roztoče, svítilo rudě jako slunce,“ líčí Ramsey. „To byl jasný důkaz, že roztoč konzumuje tukové těleso. Považovali jsme tyto roztoče za upíry a oni jsou to spíše vlkodlaci.“

Následně pak Ramsey a jeho kolegové izolovali včelí hemolymfu a včelí tuková tělesa a krmili jimi roztoče. Zatímco na hemolymfově dietě *Varroa destructor* chřádl, roztoči krmění tukovým tělesem si vedli



*Varroa destructor* na těle dospělé včely. Parazit se přichytí na spodní straně zadečku, kde má snadný přístup k tukovému tělesu



dobře a dokonce kladli vajíčka. To byl další důkaz, že *Varroa destructor* nekonzumuje hemolymfu, ale tukové těleso včel.

Výsledky studie publikované ve vědeckém časopise *Proceedings of the National Academy of Sciences* tak staví do nového světla fakta, která znají včelaři ze zkušenosti. Včely napadené roztočem *Varroa destructor* jsou zvýšeně citlivé jak na pesticidy, tak i na neadekvátní výživu. Tukové těleso slouží k likvidaci toxinů, které se dostanou do včelího těla. Pokud je poškozeno roztočem, detoxikační kapacita včelího organismu výrazně klesá a pesticidy páchají větší škody. Tukové těleso slouží zároveň jako rezervoár živin. Při jeho poškození roztočem jsou rezervy chudší a neadekvátní výživa se pak na včelách projeví o to razantněji.

Text: Jaroslav Petr

Foto: Samuel Ramsey, University of Maryland (poskytnuty volně pro informování o výsledcích studie)



Roztoč *Varroa destructor* jasně rudě září barvivem, které obsahovalo tukové těleso včel

## Almanach k 150. výročí trvání včelařského spolku v Jaroměři

### Historie se nedá koupit. Buď je, nebo není



U příležitosti oslav 150. výročí organizovaného včelařství na Jaroměřsku, vydala ZO ČSV Jaroměř loni v září nákladem 300 výtisků *Včelařský almanach*. Vypovídá o činnosti místních včelařů od založení spolku v roce 1868 až do roku 2018. Almanach podélného formátu A5 je vytištěný na kvalitním křídovém papíru a má působivou obálku. Na 96 stránkách je 73 barevných vyobrazení, zejména fotoreprodukcí, ale i funkčních tabulek, grafů, mapek, reklam i log sponzorů. Publikace obsahuje 16 kapitol s množstvím zajímavých textů i dobových fotografií. Almanach do tisku připravil a zredigoval Ing. Václav Jirka, od roku 2008 zasloužilý předseda jaroměřské včelařské organizace. Grafika je dílem JurenMedia.

Brožurka klade důraz na historický vývoj organizovaného včelařství na Jaroměřsku. Václav Jirka citlivě vkomponoval 150. výročí trvání jaroměřského včelař-

ského spolku do loňského 100. výročí od založení Československé republiky.

V úvodní stati Mgr. Jarmila Machová, předsedkyně ČSV, z.s., stručně popsala počátky českého včelařství, kdy byl v roce 1864 založen v Chrudimi vůbec první český včelařský spolek. V první desítku ustavených spolků se nachází i *Včelařský spolek Jaroměř*, založený 6. září 1868 učitelem Janem Pourem ze Starého Plesu. „Važte si své historie. Važte si toho, co jste zdědili po svých předcích, abyste zase vy mohli předat výsledky své práce svým potomkům. Historii nejde koupit, ta buď je, nebo není,“ píše mimo jiné Jarmila Machová.

Následují rozhovory a vzpomínky zasloužilých včelařů: Vladimíra Červinky ze Zvole, Zdeňka Krušiny či Ing. Jaromíra Marečka z Josefova, nositele Zlaté medaile za med zaslaný do soutěže *Český med 2016*.

Na zmapování 150 let včelařství na Jaroměřsku se mj. podíleli dlouholetý kronikář Ing. Vladimír Chalupný, PhDr. Olga Mertlíková, Jiří Uhlíř, Ing. Jan Prostředník a Ing. Jiří Valtera, předseda Okresní organizace Českého svazu včelařů, z.s. Náchod. Jeho syn Bc. Jiří Valtera retrospektivně zpracoval dějiny jaroměřského spolku včelařů na základě historických pramenů, které interpretoval a analyzoval z hlediska historického i sociologického. Za povšimnutí stojí, že v roce 1868 bylo na Jaromeřsku

100 včelařů s 1039 včelstvy. Z dochovaných údajů jich nejméně – 535 bylo v roce 1925, nejvíce 1654 u 142 včelařů jich bylo v roce 1990. Loni na Jaroměřsku 109 včelařů chovalo 1225 včelstev.

Cennou studii *Včelařství na Náchodsku* zde prezentuje Ing. Jiří Valtera, předseda Okresní organizace ČSV Náchod. Po ohlédnutí do minulosti, kdy byl 2. února 1894 ustaven *Včelařský spolek pro Náchod a okolí*, sleduje vývoj až do současnosti, kdy na území okresu Náchod působí celkem 14 základních organizací ČSV.

Na závěr jsou uvedeni i reprezentanti – funkcionáři spolku za 150 let. Sympatické je, že redaktor a výtvarnice myslí též na děti a to ilustracemi a omalovánkami. Nejzdařilejší kresby z výtvarné soutěže dotvářejí obsah almanachu. Tím publikace získala spolu s kronikářským prvkem i výchovně vzdělávací význam. Almanach lze objednat na e-mailové adrese: [zojaromer@vcelarstvi.cz](mailto:zojaromer@vcelarstvi.cz). (nek)

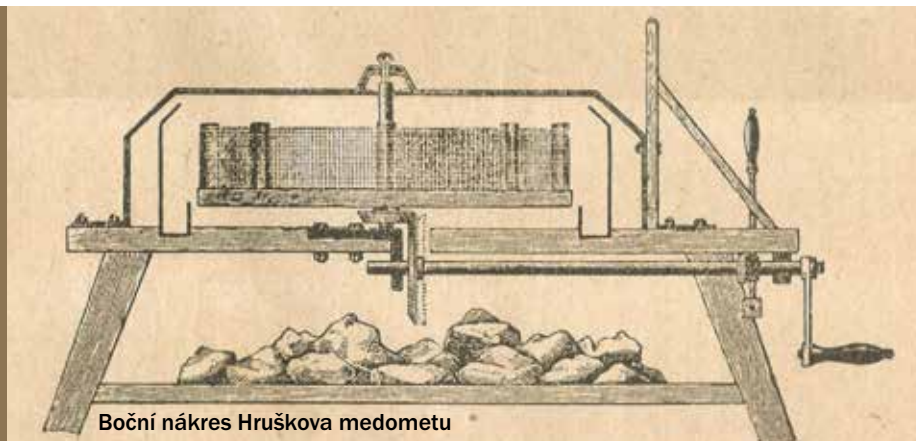




## Osobnosti českého včelařství

**František Hruška** – voják, námořník, vynálezce medometu

František Hruška



Boční náhled Hruškova medometu

**František Hruška nebo též Franz von Hruschka byl voják, námořník, včelař a hoteliér. Vynalezl medomet, čímž zásadně ovlivnil zootechniku včelaření. V březnu uplyne 200 let od jeho narození.**

Rod Františka Hrušky pochází ze Slezska. Vynálezcův děd František Jan Hruška byl správcem velkostatku barona Bereczky v Bravanticích (bývalý okres Bílovecký, dnešní okres Nový Jičín). Byl ženat s Janou Nepomucenou, rozenou Herrmanovou, z Bravantic.

**Kdy přesně začal Hruška včelařit, není známo, ale ví se, že v roce 1858 začal pozdější vynálezce medometu nabízet už z vlastního chovu včelí matky**

Otec vynálezce, František Ludvík Augustin Hruška, nastoupil 7. 7. 1804 dobrovolně do činné vojenské služby k 3. Moravskému pluku v Olomouci. Bojoval i v Ulmu u Norimberku, kde jeho pluk zachránil před ztrátou operační pokladnu a arcivévodu před zajetím. V boji byl František Ludvík zajat, ale podařilo se mu uprchnout. Za své zásluhy byl povýšen do šlechtického stavu. V roce 1818 se v hodnosti vrchního ohněstrůjce oženil s Annou Šimonovou, dcerou nadporučíka druhého dělostřeleckého pluku. Vojenská kariéra Františka Ludvíka postupně stoupala, až se v roce 1851 stal velitelem 8. oddělení dělostřelecké zbrojní správy v Olomouci. Ve svých 70. letech byl penzionován a o pět let později v roce 1862 zemřel ve Štýrském Hradci v hodnosti podplukovníka.

František Hruška, vynálezce medometu, se narodil 12. 3. 1819 ve Vídni. Dětství

prožil v Českých Budějovicích a Štýrském Hradci, kde vychodil školu a tři třídy školy latinské. Když mu bylo 14, dal se po vzoru svého otce na vojenskou dráhu. Byl odveden do kadetní školy a po třech letech ke kadetnímu pluku do Vídně. A to byl začátek jeho vojenské kariéry. V roce 1840 praporčík, o čtyři roky později poručík a v roce 1848 odešel k námořnictvu v hodnosti nadporučíka, aby byl o rok později povýšen do hodnosti fregatního poručíka (setník 2. třídy). František Hruška coby důstojník námořnictva na své lodi kotvil v Terstu uvítal na její palubě hraběnkou Schörbornovou s její nevlastní dcerou. Dámy si přišly prohlédnout loď a Hruška se do mladé slečny zamiloval. Antonie Albrechtová, což bylo její pravé jméno, se narodila v Uhrách Josefu a Antonii Albrechtovým. Hraběnka ji adoptovala, a se známostí chudého důstojníka se „svou“ dcerou nesouhlasila. Antonie na hraběnkou tak dlouho naléhala, až se po dvou letech známosti (1850) provdala za Františka Hrušku, který tak vyženil slušný majetek. Jako svatební dar dostali novomanželé od hraběnkou statek v Dolo, palác Brandolin--Rota v Benátkách a 12 000 zlatých. František Hruška se s námořnickou kariérou rozloučil a roku 1856 odešel k pěšímu pluku do Culoz. Ve svých 38 letech byl povýšen do hodnosti majora a jmenován místním velitelem v městečku Legnago poblíž Benátek. V roce 1865 odešel do vojenského důchodu.

Kdy přesně začal Hruška včelařit, není známo, ale ví se, že v roce 1858 začal pozdější vynálezce medometu nabízet už

z vlastního chovu včelí matky, které popisuje jako vynikající, krásné ... z chovů, které sám vyšlechtil po usilovné práci trvající 12 let. V roce 1869 položil na zahradě svého statku v Dolo základní kámen ke zděnému včelínu pro 400 včelstev. V prostorném domě, kde žil se svou ženou a pěti dětmi, měl i dílnu určenou k obrábění kovů a dřeva. Jeho pracovna sloužila zároveň jako přednášková místnost pro včelařské kurzy. Na obrovské zahradě před domem, kde pěstoval ovocné stromy a táhly se záhony s nejrůznějšími květinami, se absolventi kurzů setkávali s úly rozličných tvarů a provedení, s česny obrácenými k východu. Úly byly zděné, dřevěné, skleněné, dokonce i kovové, ale v nich nikdy včely nechoval. Účastníci kurzů se seznámili i s hliněnými úly nebo s úly z hydraulického cementu, který Hruška poprvé viděl na výstavě v Miláně. Měl i úly transport-



Major Franz von Hruschka





Dům Františka Hrušky v Dolo u Benátek



Palác Brandolin-Rota v Benátkách

(Zdroj: Wikipedia)

ní, úly bez předních stěn a Karel Gattner, jeden z účastníků kurzů, se pak divil, že nedocházelo u včel k loupežím. Vynálezce medometu také sestavil úl ležan, který byl pojmenován po něm. Skládal se z plodiště (*corpo*), medníku (*anneso magazzino*) a společného dna (*fondo*). Ležan sestrojil na 10 rámků a mezi včelaři byl velmi oblíben.

Hruška se stále vzdělával. Odebíral 12–14 různojazyčných včelařských časopisů. Spolupracoval i s Johannem Dzierzonem, do jehož včelařského časopisu posílal příspěvky propagující moderní včelaření – rozborné dílo. Dům v Dolo byl necelé půl hodiny vzdálen od Miry – domu Dzierzona, majitele prvního včelstva včely vlašské. Dzierzon také Hruškovým včelmistrům věnoval první dvě včelstva této mírné a pilné včely s malou rojivostí a dobrou výkonností. „Vlašky,“ jak psal Hruška, „*prvorojie a ranější parojie mají v prvním roce většinou 20 až 30 liber medu*“ (1 libra = 0,56 kg). „*Na jaře je u vlašek větší rozvoj a brzy dosáhnou plné síly. Ráno v létě vylétují o půl hodiny dříve než včela černá a v době snůšky zanesou všechny buňky, na rozdíl od včely černé,*“ v té době nejvíce chované.

V druhé polovině 60. let 19. století, kdy Hruška včelařil ve stojanech, se v Itálii používaly dvě rámkové míry – milánská a veronská. Ty byly v roce 1869 na popud Hrušky v Miláně sjednoceny na jednu rámkovou míru o šířce 30 cm, u které však výška nebyla definována.

Kdy přišel Hruška na myšlenku konstrukce medometu se neví, ale znal odstředivé stroje používané v cukrovarnictví. V září 1865 publikoval svůj vynález na včelařském sjezdu v Brně a Bollingrova firma ve Vídni už pracovala na konstrukci medometu určeného pro něho. Na 14. schůzi německých a rakouských včelařů v Brně, kam přivezl tři kusy tohoto zařízení různé velikosti, předvedl „odstředovací“ stroj mající nálevkovitý tvar. Na konci sjezdu

všechny tři „medomety“ daroval. Jeden do Brna Včelařskému odboru moravsko-slezské společnosti (dnes je vystaven ve Včelařském muzeu v Kašnici), další dva jsou uloženy ve Včelařském muzeu ve Vídni.

Původní stroj určený k odstředování medu byl montován na masivní stůl o délce 2 m, šířce 1,4 m a výšce 1,26–1,57 m. Jeho stabilitu zajišťovalo závaží umístěné na spodní části desky stolu. Odstředovací zařízení bylo velmi těžké, špatně přemístitelné, proto sklídilo před zkušební

### Hruška se stále vzdělával. Odebíral 12–14 různojazyčných včelařských časopisů. Spolupracoval i s Johannem Dzierzonem, do jehož včelařského časopisu posílal příspěvky propagující moderní včelaření – rozborné dílo

komisi v Brně zápornou kritiku. Pokud o „přezkoumání“ vynálezu (1865) se nezdařil a František X. Živanský sice vyzvedl jeho důležitost, ale zároveň zdůraznil, že „*pokus předvedení zařízení nepřesvědčil komisi.*“ Vynálezci bylo vytýkáno, že stroj je velmi velký, těžký a drahý (72 zl.). Byl upozorněn, že ani největší včelaři tuto částku nedají. Další nevýhodou odstředovacího zařízení bylo, že vložené pláсты do medometu se nestejněmálně vyprázdnilly, potrhaly se a nedaly se dále použít. Bylo to způsobeno nestejněmálněm vyžráním medu, jeho nedokonalým odvíčkováním, teplotou vytáčeného medu... „*Přes to všechno je tato myšlenka dobrá a po provedení určitých změn by zařízení mělo vyhovovat všem požadavkům,*“ uvedl Živanský v závěrečném hodnocení. František Hruška a spolu s ním i po něm spousta dalších nejen vynálezců, ale i včelařů (Jarkovský – 1867, Harrach – 1868 a mnozí další) medomet upravovali až do dnešní podoby.

O několik let později se František Hruška přestěhoval z Dolo do Benátek do svého paláce Brandolin-Rota, který stojí na pravém břehu kanálu Grande poblíž slavného

mostu Rialto (dnešní č. p. 1789). Dosavadní úspěchy ho přivedly k dalším podnikatelským aktivitám. Začal provozovat hotel, jenž krach na vídeňské burze v roce 1873 vystavil jeho dalším plánům stop. Zadlužil se a byl nucen prodat dům v Benátkách, statek v Dolo, ale i zlatou medaili, kterou dostal od italských včelařů za vynález medometu. Zastavil i část svého důchodu, přestěhoval se do podnájmu. Uzavřel se do sebe, nevycházel mezi lidi. Život v nouzi ukončila až smrt, když 8. 5. 1888 zemřel ve

svém pronajatém bytě na anginu pectoris. Pohřeb byl proveden se všemi vojenskými poctami. Hrob však nikdy nebyl označen křížem, nápisem nebo kamenem. Po devíti letech byl zrušen a kosterní ostatky byly uloženy ve společném hrobě. Tak skončil František Hruška, včelař pokorný, včelařící na rozborném díle. Pečlivý pozorovatel včel, který hledal a studoval jejich neobvyklé chování a své poznatky šířil dál.

Jana Lunerová

lunerova.jana@seznam.cz

#### Použitá literatura:

- RYTÍŘ, J., Vynálezce medometu major František Hruška a jeho rodina. Včelařské rozhledy, měsíčník pro československé včelaře VIII, 1930, č. 2, s. 18–23.
- RYTÍŘ, J., Vynálezy a publikace Hruškova medometu. Včelařské rozhledy, měsíčník pro československé včelaře VII, 1929, č. 11, s. 161–164, s. 180–181.
- NEPRAŠ, J., 100 let od vynálezu medometu. Včelařství, odborný časopis včelařský 1965, č. 9, s. 136–137.
- ŠOTOLOVÁ, M., Mezinárodní konference o medu, Sborník přednášek a abstrakt a Výstavní katalog 25.-27.9.2015 s. 33, 34,



# VKM Mšeno



**V tomto čísle zavítáme do Středočeského kraje, do Mšena, kde včelařský kroužek vede Jan Podpěra. Všichni ho určitě znáte nejen jako vedoucího kroužku a člena komise pro práci s mládeží, ale také jako autora stránky pro včelařky zde v časopise Včelařství.**

## **Představte čtenářům svůj včelařský kroužek**

Na podzim roku 2009 jsem byl osloven jednatelem ZO ČSV Mšeno, zda bych jako učitel v místní škole a jako včelař neměl zájem pomoci založit a vést včelařský kroužek. Nabídka mě zaujala, a tak již v prosinci 2009 kroužek vznikl. Od organizace dostal základní vybavení a na jaře první dvě včelstva. Tento rok tedy slavíme 10. výročí svého vzniku. Za tu dobu kroužkem prošlo mnoho zájemců o včelaření, z nichž mnozí si pořídili svá vlastní včelstva a úspěšně se tomuto koníčku věnují.

## **Jaké máte zázemí pro kroužek?**

Kroužek nemá své vlastní zázemí, ale výrazně mu pomáhají školy ve městě. V začátcích jsme se pravidelně scházeli přímo v budově ZŠ Mšeno, kde jsme měli k dispozici i dílnu pro přípravu rámečků a výrobu

svíček. Dnes využíváme především školní kuchyňku, kde můžeme péct medové pečivo. V současné době se setkáváme v prostorách ZUŠ Mšeno, na jejímž pozemku také máme svá včelstva.

**Každý vedoucí má svůj vlastní přístup, kterým by mohl inspirovat ostatní. Důležité je vést kroužek s nadšením a optimismem**

## **A vy máte vlastní včelstva?**

Kroužek bez včelstev by snad ani nemohl být plnohodnotný včelařský kroužek. Svá včelstva máme na již zmíněném pozemku ZUŠ Mšeno. Poslední dva roky se potýkáme s problémem včelího slídění a loupeží.

Na podzim 2017 i 2018 jsme právě kvůli loupeži o svá zazimovaná včelstva přišli. Nevzdáváme se, a tak si na jaře vždy pořizujeme nová včelstva.

## **Jak vypadá klasická schůzka vašeho kroužku?**

O klasické schůzce se nedá mluvit. Pro své členy připravuji různé činnosti, a tak každá schůzka vypadá jinak. Myslím si, že to tak probíhá i u jiných kroužků. Pokusím se shrnout nejčastější aktivity kroužku:

- vlastní práce se včelstvy;
- práce s časopisem Včelařství;
- tavení vosku;
- výroba svíček;
- příprava rámečků;
- hraní různých včelařských her;
- příprava na soutěž Zlatá včela.

## **Připravujete nějaké včelařské akce pro veřejnost?**

Kroužek se snažíme propagovat na nejrozmanitějších akcích. Pravidelně pořádáme programy o včelách a včelaření pro žáky ZŠ Mšeno. Spolupracujeme s majiteli zámku Stránov a v rámci různých kulturních programů zde máme svůj stánek, kde propagujeme nejen kroužek, ale hlavně včelaření obecně. S úspěchem se setkává zejména pravidelná včelařská stezka kolem zámku, kde zájemci plní různé úkoly. Po splnění úkolů mohou dostat drobnou odměnu. Činnost kroužku představujeme i v místním tisku. Máme také své webové stránky.

## **Jaké materiály používáte pro včelařskou výuku?**

Během schůzek využíváme rozmanité materiály. Existuje velké množství knížek o včelaření, na Youtube je pro členy kroužků videoseriál s pracovními listy. Pro členy kroužku připravuji své vlastní doplňovačky a úkoly. Mnoho doplňovaček i dalších







úkolu i námětů pro svou činnost nacházíme pravidelně i v časopise Včelařství.

#### Co dělají vaše děti na kroužku nejraději?

Lze říct, že děti mají rády činnosti, které jsou odlišné od „přednášky“. Rády hrají včelařské hry, pracují se včelstvem a s oblibou se věnují jakýmkoli „pracovním činnostem“, které souvisejí se včelařením.

#### Máte nějaký zajímavý námět pro ostatní vedoucí včelařských kroužků?

Při setkávání s ostatními vedoucími včelařských kroužků zjišťují, že se mohou poučit od nich. Každý vedoucí má svůj vlastní přístup, kterým by mohl inspirovat ostatní. Důležité pro mě je vést kroužek s nadšením a optimismem.

Připravila Veronika Šebková



Jan Podpěra, vedoucí VKM Mšeno



## Aktuality ze světa včelařské mládeže

Zlatá včela 2019 je ještě daleko, ale vedoucí včelařských kroužků již své svěřence přihlásili. Podle počtu přihlášených teď členové komise pro práci s mládeží určí v jednotlivých oblastech počet postupujících v obou kategoriích. Oblastní kola se konají od 13. 4. do 5. 5. 2019. Mladší děti čeká celostátní kolo soutěže 17.–19. 5. 2019, starší žáci si letos na republikové kolo počkají až do 7.–9. 6. Tři nejlepší z celostátního kola pro starší kategorii postupují na mezinárodní soutěž IMYB, jejíž letošní 10. ročník se bude konat na začátku července v Banské Bystrici. Kromě Zlaté včely se členové včelařských kroužků mohou zúčastnit mnoha dalších soutěží, seznam všech i s pravidly lze nalézt na webových stránkách [www.vcelarstvi.cz](http://www.vcelarstvi.cz) ve složce Mládež.

(VŠ)

Český svaz včelařů, z. s.  
vyhlašuje 1. ročník  
literární soutěže

## VČELKOVINY

Úkolem soutěžících je napsat vlastní příběh či báseň, ve které se objevuje tematika včely či včelaření.

Zúčastnit se mohou žáci základních a středních škol.

#### SOUTĚŽNÍ KATEGORIE:

- příběh
- báseň

#### Odeslání soutěžního příspěvku

Příspěvek odešlete do 29. 9. 2019 na e-mail [sebkover@seznam.cz](mailto:sebkover@seznam.cz). Společně s ním je nutné zaslat jméno a věk autora, adresu bydliště a mailový a telefonní kontakt. Jeden autor může zaslat max. 1 příspěvek v každé kategorii.

#### Vyhlášení výsledků

Odborná porota vybere tři nejpovedenější díla v každé kategorii a ta následně ocení. V případě malého počtu účastníků, mohou být kategorie sloučeny nebo ocenění jen ti první v každé kategorii. Vítězové budou zveřejněni na webových stránkách Českého svazu včelařů [www.vcelarstvi.cz](http://www.vcelarstvi.cz).

V případě jakýchkoliv dotazů se neváhejte obrátit, buď na výše uvedený e-mail nebo na tel. 602 116 341.

Těšíme se na vaše příspěvky!





## Březnové hrátky

Vítáme vás při dalším řešení úkolů nejen pro členy včelařských kroužků. Vaše náměty a připomínky uvítáme na mailové adrese: [jan.podpera@gmail.com](mailto:jan.podpera@gmail.com)

### Soutěžní doplňovačka

- Řízená krystalizace medu, kdy vznikají velice drobné krystalky. Med se pak dá velmi snadno roztírat, například na krajíc chleba.
- Mor včelího plodu je bakterie, varroa je \_\_\_\_\_.
- Kapalná látka, kterou kromě nektaru včely potřebují ke svému životu.
- Základní surovina pro výrobu medu.
- Barva, kterou budou značeny včelí matky v roce 2021.
- Látka, kterou produkují včely ve svém zadečku ke své obraně.
- Orgán včely, kterým se včely brání.
- Typický hmyzožravec, který může zvláště v zimě škodit ve včelím úlu.
- Cibulovina, která kvete bíle v předjaří i brzy na jaře. Její květy jsou vítaným zdrojem pylu i nektaru pro včely.
- Nástavek určený pro produkci medu. Bývá oddělen od plodiště mateří mřížkou.
- Jako palivo do dýmáku se používá i ztrouchnivělé dřevo. Jak se mu také říká?
- Tělní tekutina včely, která rozvádí kyslík i živiny v jejím těle. Jinými slovy „včelí krev“.
- Vosková deska se šestiúhelníkovým reliéfem.

### Roháček se včelařskou tajenkou

		1	2	3	4	5
1. TAJENKA	1					
2. Vojenský útvar menší než rota	2					
3. Značka našich elektrospotřebičů	3					
4. Popěvek	4					
5. Spojka	5					

### Zeměpis a včelí pastva

V České republice máme mnoho obcí se zajímavými názvy. Již jednou jsme se tomuto tématu věnovali. V naší tabulce jsou obce s názvy rostlin, tj. s názvy včelí pastvy. Nicméně se nám buňky v řádcích promíchaly. Zkuste správně přiřadit název obce, okres, kraj a typ stromu.

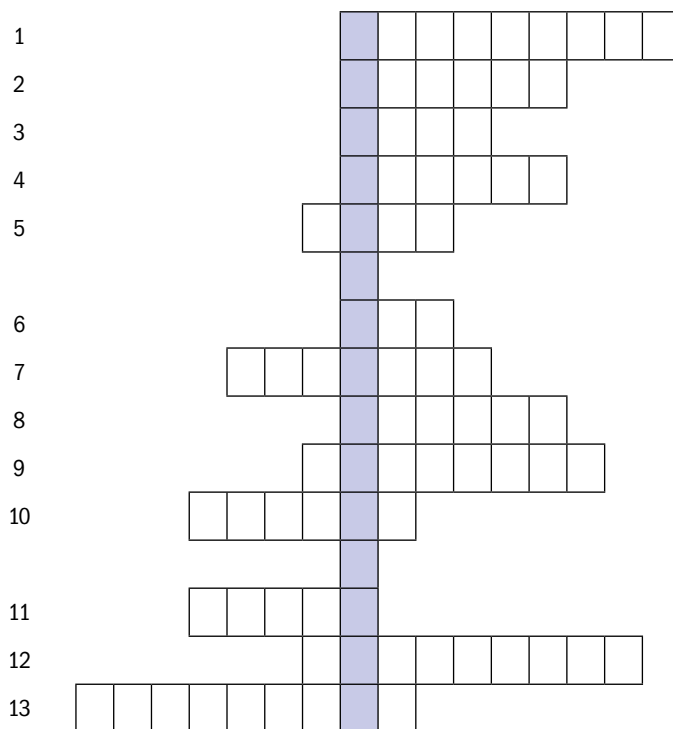
#### Které z uvedených stromů rostou ve vašem okolí?

Dub	Okres Prachatice	Středočeský kraj	listnatý
Buk	Okres Zlín	Jihočeský kraj	jehličnatý
Lípa	Okres Prachatice	Kraj Vysočina	listnatý
Smrk	Okres Mladá Boleslav	Jihočeský kraj	jehličnatý
Borovice	Okres Třebíč	Zlínský kraj	listnatý

## Soutěž

Od začátku školního roku 2018/2019 probíhá v každém čísle Včelařství až do červnového čísla 2019 nějaký soutěžní úkol (nebo úkoly). Ze správných odpovědí každý měsíc vylosujeme jednoho výherce, který získá drobné ceny.

Odkaz na zadávání odpovědí najdete na stránkách svazu ([www.vcelarstvi.cz](http://www.vcelarstvi.cz)), a také na stránkách kroužku mladých včelařů ve Mšeně (<http://sites.google.com/site/kmvm seno>).



### Skrývačky

Najděte ve větách včelí produkty.

Tam je dlouhý most. • Máme doma kocoura. • Malý Olav o skále mluvil. • Franta koupil mapy, lékárničku a nápoje.

#### Vylosovaní výherci soutěže

**Leden**  
Jana Dordová, 8 let  
VKM Oderské Vrchy

V lednu 2019  
se soutěže účastnilo  
25 dětí.

#### Vybraná řešení z minulého čísla

**Roháček se včelařskou tajenkou**  
V tajence vyšlo „medovina“.

**Kvízové otázky**  
1c; 2c; 3a; 4d; 5a; 6a; 7b; 8d

**Skrývačky**  
1 - med; 2 - pyl; 3 - lis; 4 - mor; 5 - vosk

### Hrátky s angličtinou

Z následujících slovíček udělejte logický řetěz, který ukazuje vznik medu od začátku do konce. Řetěz запиšte do tabulky. Pod každé anglické slovíčko si запиšte i český význam.

*honey extractor, jar, flower, nectar, honey, bees, plant, bee cell*

1	2	3	4	5	6	7	8



## Kvízové otázky

- Pro včely můžeme vytvářet napajedla, zvláště jestliže není v blízkém okolí úlu jiný zdroj vody. Co můžeme přidat do vody v napajedle, jestliže chceme napajedlo učinit přitažlivější?
  - cukr
  - sůl
  - kyselinu citronovou
- Jak se nazývá zejména jarní činnost včelaře, při kterém zvětšuje včelám prostor v úlu?
  - nafukování
  - zvětšování
  - rozšiřování
- Kolik barev používáme pro značení včelích matek?
  - šest
  - pět
  - čtyři
  - tři
- Med obsahuje různé látky. Která z nich je druhá „nejpočetnější“?
  - voda
  - cukr
  - vitamíny
  - minerály
- Jak se nazývá 8 hladkých políček na břišní straně zadečku včelích dělnic, na nichž se objevuje včelí vosk?
  - voskové trysky
  - voskové koutky
  - voskové čočky
  - vosková zrcadélka
- Jaká část včely má cizí název „abdomen“?
  - hlava
  - hruď
  - zadeček
  - tykadla
- Nohy včely medonosné mají mnoho funkcí. Známy je košíček na třetím páru nohou. K čemu ale slouží hřebínek na prvním páru nohou?
  - K nabírání pylu směrem ke košíčkům.
  - K čištění sosáku.
  - K čištění tykadla.
- Co drží tělo včely medonosné pohromadě?
  - pevný chitínový krunýř
  - tvrdá vápenná schránka
  - pružný obal z vápníku

Autor stránky: Mgr. Jan Podpěra,  
vedoucí kroužku mladých včelařů ve Mšeně (u Mělníka)



Střední odborné učiliště včelařské -  
Včelařské vzdělávací centrum, o.p.s.

### Elektronická soutěž pro děti a mládež „PŘÍRODA KOLEM NÁS“

Tak jako každý rok, tak i letos pro přátele včelařství, rybářství, myslivosti, chovatelství i zahrádkářství připravuje ČSV, z. s. tradiční elektronickou soutěž spolu s partnery ČMMJ, z. s., ČRS, z. s., ČZS, z. s. a ČSCH, z. s., kdy organizátorem je opět Střední odborné učiliště včelařské-Včelařské vzdělávací centrum, o.p.s. Nasavrky.

#### Komu je soutěž určena a jak se do ní zapojit?

Zúčastnit se mohou mladí lidé, kteří mají rádi přírodu ve věku 10 – 16 let včetně. Soutěž bude probíhat v období od 1. března do 15. dubna 2019. S nejlepšími řešiteli se, stejně jako v loňském roce, setkáme, po předchozím písemném vyrozumění, 25. května 2019 na Výstavišti v Lysé nad Labem, kde bude probíhat NATURA VIVA 2019. Odkaz na soutěžní otázky naleznete v časopisech a na webových stránkách jednotlivých svazů a na webu Středního odborného učiliště včelařského-Včelařského vzdělávacího centra, o.p.s. Nasavrky, a to [www.souvnasavrky.cz/elektronicka-soutez](http://www.souvnasavrky.cz/elektronicka-soutez).

Soutěž je opět vytvořena jako webový formulář technologií GoogleForms. Po vyplnění kontaktních údajů se přechází na stránky s otázkami.

Před odesláním vyplněného formuláře lze stránkami listovat zpět a případně upravit odpovědi. Formulář nelze uložit, takže je ho třeba vyplnit najednou. Pozor na zavření okna prohlížeče, došlo by ke ztrátě vyplněných údajů.

Nejlepší dva soutěžící budou dále pozváni do Středního odborného učiliště včelařského-Včelařského vzdělávacího centra, o.p.s. v Nasavrkách, aby si poměřili svoje znalosti a dovednosti v zajímavých disciplínách.

Setkání nejlepších soutěžících se uskuteční v termínu 15.-16. července 2019.

Přejeme Vám příjemně strávené chvíle nad řešením soutěžních úkolů.

Český svaz včelařů, z.s.  
vyhlašuje 1. ročník  
filmové soutěže

### VČELY NA STŘÍBRNÉM PLÁTNĚ



#### Úkolem soutěžících je natočit film se včelařskou tematikou.

Účastnit se mohou jednotlivci i kolektivy.

#### SOUTĚŽNÍ KATEGORIE:

- animovaný film
- hraný film

#### Odeslání soutěžního příspěvku

Film odešlete do 29. 9. 2019 na e-mail [sebkover@seznam.cz](mailto:sebkover@seznam.cz). Společně s ním je nutné zaslat jméno autora či název kolektivu, adresu bydliště, mailový a telefonní kontakt a věk autora či autorů. Jeden autor nebo kolektiv může zaslat max. 2 filmy v každé kategorii. Délka filmu je stanovena na maximálně 15 minut.

#### Vyhlášení výsledků

Odborná porota vybere tři nejzdařilejší filmy v každé kategorii a ta následně ocení. V případě malého počtu účastníků, mohou být kategorie sloučeny nebo ocenění jen ti první v každé kategorii. Vítězové budou zveřejněni na webových stránkách Českého svazu včelařů [www.vcelarstvi.cz](http://www.vcelarstvi.cz).

V případě jakýchkoliv dotazů se neváhejte obrátit na výše uvedený

**e-mail nebo na tel. 602 116 341.**

Těšíme se na vaše příspěvky!



## Blíží se soutěž Medovina roku 2019



V rámci Národní výstavy hospodářských zvířat, která se proběhne v termínu 12. až 15. května 2019 na brněnském výstavišti, se uskuteční další ročník celostátní soutěže Medovina roku 2019. Vyzýváme proto všechny včelaře – výrobce, aby si připravili své vzorky do soutěže a konzumenty medoviny zveme na ochutnávku soutěžních vzorků v uvedeném termínu. Blíží informace budou uveřejněny na stránkách časopisu Včelařství. Jsme rádi, že kvalita zasílaných vzorků rok od roku stoupá a s ní i zájem veřejnosti o tento tradiční nápoj.

Za organizátory soutěže Marek Linger

## Milé čtenářky, vážení čtenáři,

ráda bych se s vámi podělila o svůj zážitek z loňského roku. Bydlíme v krásné přírodě na Valašsku, ve Vesníku u Vsetína. Včelaříme již dvacet let a s tímto nádherným koníčkem začal nejmladší z našich tří synů. Ke včelaření ho přivedl vášnivý včelař a náš kamarád Jožka Kocůrek ze Zděchova, za kterým stále chodíme pro včelařské rady. Na počátku jsme měli dva úly, nyní už jich je deset. Matičky si objednáme od přítele Cimaly. Jsou velmi dobré, ale nejdůležitější je, že jsou mírné. Máme totiž šest vnučat, a i když se včelek ještě bojí, zvědavost je silnější a děcka se mnou ráda pozorují jejich život.

Když syn odešel na vojnu, začala jsem včelařit já. A od té doby neznám jiné místo, kde člověk nachází tolik klidu a pohody. Vloni každý naříkal na špatný rok. My bydlíme u lesa, vedle má druhý syn sad a na poličku seje pohanku, hrách a oves. My sejeme svazenku, slunečnici a já pěstuji kytičky, které mají včelky rády. Na jaře u včelnice kvetou lísky, takže včelí pastvy je kolem víc než dost. Prokázalo se to i při každém vytáčení, medu bylo moc. Největší překvapení nás čekalo, když se na podzim včely sháněly z medníku. Tak plné pláсты medu jsem ještě neviděla! Což dokumentuje i připojená fotografie.

Přeji všem včelařům, ať se vám daří i v letošním roce!

Lýdie Čunková  
Vesník u Vsetína



## PŘEDNÁŠKA

 Miroslav Sedláček

 Celý včelařský rok v optimalizovaném plodišti

 **Neděle 10. března 2019 od 9:00 do 14:00**

 Školní 41/1, Lovosice v sále secesní radnice

Občerstvení zajištěno  
Všichni jste srdečně zváni!  
za ZO ČSV Lovosice Lukáš William Šmíd  
tel.: 731 059 552



## POZVÁNKA

Včelaři ZO ČSV Řepín si Vás dovoluji srdečně pozvat na již tradiční

### Jarní seminář nastavkového včelaření

který se koná dne **9. března 2019**  
v rodinném pivovaru Neumann Mělnické Vtelno

#### Hlavní program:

- 8:00 Registrace účastníků
- 9:00 Zahájení semináře
- 9:15 Včelaření s vyšším počtem včelstev, způsob prodeje včelích produktů a marketink ..... *Petr Cihlář*
- 10:15 Aktuální nákazová situace v českém včelařství ..... *Dr. Ing. František Kamler*
- 11:15 Právní poradna ..... *Mgr. Jarmila Machová*
- 12:15 Oběd ( možnost prohlídky doprovodných programů a nákupů včel. pomůcek )
- 12:45 Moje včelaření s cílem maximálního využití ranných jarních snůšek ..... *Ing. Václav Ducháč*
- 15:45 Diskuze a závěr.



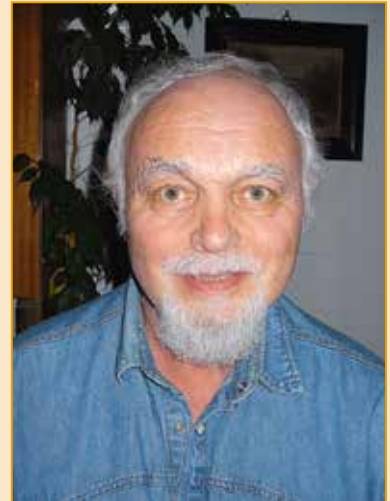
## Vážená redakce, .....

Dovoluji si reagovat na článek přítele Františka Kamlera publikovaný ve Včelařství č. 2/2019 o Dadant systému. U těchto systémů se obtížně obměňuje dílo v plodišti. Vyzkoušel jsem následující. Na jaře při přidávání prvního nízkého nástavku nad plodiště dám doprostřed dva vysoké rámky s mezistěnami a mezi ně jeden nízký. V plodišti pod vysokými rámkami je mezera, kterou včely zastaví trubčinou. Při přidávání druhého nízkého nástavku odřežu trubčinu a vysoké rámky vrátím do plodiště. Je to celkem jednoduché a zdá se, že to funguje. Byl bych rád, kdyby tento způsob odzkoušelo více včelařů a seznámili nás se svými zkušenostmi.

Miroslav Hrabský

### Jaroslav Burian sedmdesátníkem

V únoru letošního roku oslavil přítel Jaroslav Burian významné životní jubileum – 70 let. Včelaři od svých 28 let, nejprve na Českomoravské vrchovině v okolí Studence, v poslední době na Brněnsku. Po dlouhá léta se s ním včelaři setkávali ve včelařské prodejně v Brně na Kolišti. Po tři volební období zastával funkci předsedy ZO ČSV Brno-Židenice a rovněž byl členem OO ČSV Brno-město. Velmi se zasloužil o chod základní organizace, zejména při vyjednávání podpory ze strany městských částí v Brně. Je nositelem vyznamenání Vzorový včelař.



Za jeho práci a služby včelařům mu patří velký dík nejen brněnských včelařů.

Hodně zdraví do dalších let přeje  
ZO ČSV Brno-Židenice a OO ČSV Brno-město



## Letní škola včelařů

ZO ČSV Frýdek-Místek pořádá  
v termínu 13.–21. 7. 2019 již  
13. ročník Letní školy včelařů.  
Program: včelařství a zpracování  
včelích produktů v teorii i praxi,  
zájezd, celotáborová hra,  
táboráky, bohatý sportovní  
a vzdělávací program a další tajná  
zpestření.

Více informací najdete na:  
[www.vcelaricifm.cz](http://www.vcelaricifm.cz)



### Přítel Bohumír Kopecký oslavil 75 let!

Dne 18. února oslavil krásné životní jubileum 75 let náš bývalý jednatel ZO ČSV Klatovy Bohumír Kopecký. Včelaření se věnuje od svých 40 let a dnes se stará o 23 včelstev. Je to člověk na svém místě, přátelský, který neodmítne pomoc včelařům, začátečníkům i mládeži. Musíme zmínit i nezapomenutelná setkání na jeho včelíně ve Štěpánovicích s krásnou atmosférou a přínosnými diskuzemi. Touto cestou chceme poděkovat za jeho práci a popřát hodně úspěchů v další včelařské činnosti. A k tomu pevně zdraví, radost ze včel a i pohodu v osobním životě.

Výbor ZO ČSV Klatovy



### Václav Vitouš slaví 80. narozeniny

Dne 12. 3. 2019 se dožívá zkušený a stejně jako jeho včelky pracovitý včelař a náš přítel Václav Vitouš kulatých 80 let. Celý svůj život má rád přírodu, les a hlavně včely, které jsou jeho velkou zálibou již 36 let. Na své zahradě se stále stará o rozmanitou a bohatou včelí pastvu. Jedenadvacet let byl jednatel ZO Řevnice a zároveň zdravotním referentem. Své včelařské zkušenosti obětavě a trpělivě stále předává našim členům i začínajícím včelařům a kdykoliv je potřeba, poskytne zasvěcené včelařské rady. Pomohl nám objevit krásu chovu včel se zodpovědným a pečlivým včelařským přístupem. Je nositelem vyznamenání Vzorový včelař i dalších včelařských ocenění.

Vážený příteli Václave Vitouši, děkujeme Vám za vše, co jste nejen pro naši ZO a její členy, ale i pro včelky vykonal. Do dalších let Vám přejeme hodně zdraví a spokojenosti.



Za včelaře ZO Řevnice jednatelka Lenka Dvořáková

# V březnu 2019 slaví...

## 99 let

Hour Jaromír · ZO Kozojedy  
Kaufner Josef · ZO Karlovy Vary  
Stoklasa Ludvík · ZO Velké Karlovice  
Vopálka Josef · ZO Vlašim

## 97 let

Václavík Josef · ZO Přelouč

## 94 let

Dvořák Josef · ZO Třebíč  
Průšová Marie · ZO Jemnice

## 93 let

Čerovský Miroslav · ZO Prostějov  
Mach Josef · ZO Zdounky  
Maleček Josef · ZO Letohrad  
Noga Jan · ZO Bystřice nad Olší  
Puchmeltr Jaroslav · ZO Mýto

## 92 let

Abraham Josef · ZO Kaplice  
Krsek Libor · ZO Doudleby nad Orlicí  
Kubizňák Josef · ZO Holice

## 91 let

Horský František · ZO Kunvald  
Němčanovská Jaroslava · ZO Třebíč  
Rokyta František · ZO Velký Újezd  
Těžký Karel · ZO Šenov  
Vais Josef · ZO Heřmanův Městec  
Vítek Eduard · ZO Vsetín

## 90 let

Darda Jaromír · ZO Spálené Poříčí  
Hořava Otakar · ZO Rozstání  
Chamrád Zdeněk · ZO Město Albrechtice  
Janoušková Františka · ZO Křemže  
Netolický Jaroslav · ZO Skuteč  
Olehla Rostislav · ZO Přerov I  
Příkopa Josef · ZO Zvole  
Rinn Jaroslav · ZO Studnice  
Rohlík Josef · ZO Čkyně

## 85 let

Bartas Josef · ZO Bílovice u Uh. Hradiště  
Beck Tomáš · ZO Cvikov  
Bílek Josef · ZO Chřešřovice  
Dobeš Augustin · ZO Boskovice  
Havránek Josef · ZO Křenovice  
Herza František · ZO Bechyně  
Hrabina Vladimír · ZO Bruntál  
Jalovecký Miloslav · ZO Zvole  
Jalůvka Břetislav · ZO Liberec  
Klimt Jiří · ZO Dobříš  
Komárek Josef · ZO Staré Město u Mor. Třebové  
Komasová Olga · ZO Rokycany  
Kosík Miroslav · ZO Hlučín  
Kroupa František · ZO Dambořice  
Kyselová Jaroslava · ZO Hluboká u Skutče  
Mach Josef · ZO Jičín  
Machovec Miloslav · ZO Chraštice

Mikláš Ján · ZO Vysoká u Mělníka  
Novák Josef · ZO Pacov  
Stauber Jan · ZO Domažlice  
Strejc Zdeněk · ZO Předslav  
Süsser Otakar · ZO Kosova Hora  
Tetour Miroslav · ZO Šalmanovice  
Tobola Alois · ZO Kozlovce  
Včelička Jiří · ZO Hořice  
Wolfová Melanie · ZO Hradec nad Moravicí

## 80 let

Bedrník Josef · ZO Jilemnice  
Böhm Emanuel · ZO Štáhlavy  
Bouda Václav · ZO Pláně  
Burda Vladimír · ZO Čechtice  
Burda Jaroslav · ZO Jihlava  
Čermák Zdeněk · ZO Mníšek pod Brdy  
Černý Ladislav · ZO Brno-Žabovřesky  
Černý Antonín · ZO Pocinovice  
Červinka Gotthard · ZO Ždánice  
Doležal Josef · ZO Velké Meziříčí  
Dušek Jan · ZO Dírná  
Dvořák Jiří · ZO Třeboň  
Forman Zdeněk · ZO Kyjov  
Gross Herbert · ZO Hořčovice  
Hanzlík Lubomír · ZO Sedlnice  
Havelka Václav · ZO Jablonné v Podještědí  
Horák Václav · ZO Dobruška  
Janásek Vladimír · ZO Rosice  
Janoušek Jiří · ZO Těšany  
Jiroušek Ladislav · ZO Ústí nad Orlicí  
Knajfl Ladislav · ZO Uhřetěves  
Kočová Jindřiška · ZO Liteň  
Kohout František · ZO Poběžovice  
Kokeš Ladislav · ZO Fryčovice  
Kopáček Bohumír · ZO Trutnov  
Kovařík Václav · ZO Solnice  
Kropík Adolf · ZO Soběšovice  
Křenek Jaroslav · ZO Libhošť  
Kverek Ladislav · ZO Dolní Bousov  
Leuchter Václav · ZO Žamberk  
Mála Josef · ZO Klatovy  
Nehyba Jan · ZO Brno-Bohunice  
Neradil Zdeněk · ZO Bystřice pod Hostýnem  
Papicová Svatava · ZO Náklo  
Pospíšil Jiří · ZO Polička  
Rohovská Herta · ZO Petřkovice  
Ron Milan · ZO Semily  
Shánělová Věra · ZO Albrechtice nad Vltavou  
Sláma Vlastimil · ZO Valašské Meziříčí  
Svoboda Jaroslav · ZO Nejdek  
Šejnoha Jiří · ZO Vysoké Mýto  
Ševčík Josef · ZO Holešov  
Šmíd Pavel · ZO Žďár nad Sázavou  
Šrajer Karel · ZO Hlučín  
Šulák Václav · ZO Brandýs n. L.-S. B.  
Šurán Josef · ZO Slavičín  
Tesař Josef · ZO Kasejovice  
Tyllich Ferdinand · ZO Veselí nad Moravou  
Vávra Luděk · ZO Švihov  
Vítouš Václav · ZO Řevnice  
Ždímal Jaroslav · ZO Chrást u Chrudimě

## 75 let

Bartoň Josef · ZO Horní Sloupnice  
Bednařík Ivo · ZO Olomouc  
Bílek Pavel · ZO Čechtice  
Blašíková Marie · ZO Hlučín  
Blažej František · ZO Moravská Nová Ves  
Bouzek František · ZO Hrušovany nad Jevišovkou  
Buňata Stanislav · ZO Jílové u Prahy  
Caran Dragan · ZO Jaroslavice  
Cinegr Štěpán · ZO Hlinsko  
Cyž Evžen · ZO Havířov  
Číp Miroslav · ZO Lázně Bělohrad  
Doubek Josef · ZO Vlašim  
Dušek Jaromír · ZO Kašperské Hory  
Dušek Josef · ZO Čkyně  
Dvořák Václav · ZO Štětka  
Fousek Michal · ZO Vysoká u Mělníka  
Franta Jan · ZO Tábor  
Hájek Jaroslav · ZO Horní Dubenky  
Hájková Jitka · ZO Slavonice  
Harok Petr · ZO Albrechtice  
Holmer Jan · ZO Úvaly  
Holomek František · ZO Luže  
Hrstka Miroslav · ZO Skalička  
Janáč František · ZO Valašské Klobouky  
Jon Rudolf · ZO Libštát  
Jung Vítězslav · ZO Hostinné  
Kadlec Miroslav · ZO Dolní Loučky  
Kolbábek Ladislav · ZO Rožná  
Končický Josef · ZO Nekmír  
Kondýsek Jan · ZO Dolní Loučky  
Koukal Josef · ZO Mohelno  
Kozák Ladislav · ZO Slaný  
Král Zdeněk · ZO Libina  
Krejčí Miroslav · ZO Šumavské Hoštice  
Křivka Karel · ZO Přelouč  
Křížová Jaroslava · ZO Preštice  
Kunc Jan · ZO Lubenec  
Láníková Libuše · ZO Bílovice nad Svitavou  
Lánský Svatopluk · ZO Řevnice  
Lipská Jana · ZO Rumburk  
Málek František · ZO Slabčice  
Malěj Jan · ZO Slezské Rudoltice  
Martinovský Petr · ZO Hostouň  
Menšík Jaroslav · ZO Šlapanice  
Minařík Stanislav · ZO Rajhrad  
Mindl Josef · ZO Borotín  
Ottová Zdeňka · ZO Mirošov  
Pěchota Václav · ZO Kryry  
Piskač Josef · ZO Chotěboř  
Potočný Stanislav · ZO Kvasice  
Pour František · ZO Dvůr Králové nad Labem  
Proučil Jiří · ZO Sázava  
Ptáček Václav · ZO Kovářov  
Raja Josef · ZO Železný Brod  
Řeháková Jarmila · ZO Zlatá Olešnice  
Svoboda Jan · ZO Děčín  
Swider Jiří · ZO Bystřice nad Olší  
Šacher Klement · ZO Ivančice  
Šebesta Ludvík · ZO Hustopeče  
Špelinová Marie · ZO Stříbro  
Šrámek Vladimír · ZO Valašské Meziříčí



Tůma Jiří · ZO Holýšov  
 Tyč Demeter · ZO Břidličná  
 Tymel Jan · ZO Ruda nad Moravou  
 Úprka Jan · ZO Rohatec  
 Vacek Miroslav · ZO Polná  
 Vaník Vojtěch · ZO Vrčeň  
 Vaník Jan · ZO Týniště nad Orlicí  
 Všechovský Alois · ZO Klášterec nad Ohří  
 Vyhliďková Marie · ZO Soběslav  
 Zeman Josef · ZO Vimperk

### 70 let

Balon Bohuslav · ZO Sedliště  
 Bártů Miroslav · ZO Brtnice  
 Bílek Josef · ZO Tábor  
 Billová Veronika · ZO Zubří  
 Broul Jiří · ZO Libštát  
 Brož Jiří · ZO Jankov  
 Brůha Josef · ZO Vlachovo Březí  
 Burdík Karel · ZO Znojmo  
 Darebný Jiří · ZO Kolín  
 Demjančuk Nikolaj · ZO Tachov  
 Dolák František · ZO Ptení  
 Drobisz František · ZO Těrlicko  
 Dřevo Jiří · ZO Borovany  
 Dufek Josef · ZO Libáň  
 Erban Vladislav · ZO Hostinné  
 Faltus Josef · ZO Letohrad  
 Fikar Miroslav · ZO Česká Lípa  
 Fridrich Jiří · ZO Chlenu  
 Genzer Arnošt · ZO Tichá  
 Gloser Josef · ZO Rosice  
 Hantáková Irena · ZO Postoloprty  
 Hebelka František · ZO Třešť  
 Hojek Josef · ZO Suchdol nad Lužnicí  
 Holub Jiří · ZO Smiřice  
 Horna Zdeněk · ZO Malá Skála  
 Hromek Josef · ZO Račice  
 Charvátová Marie · ZO Nové Strašecí  
 Chovanec Lubomír · ZO Prostějovičky  
 Jabůrek Pavel · ZO Chlum u Třeboně  
 Janků Mojmir · ZO Zábřeh  
 Jarema Jiří · ZO Dobrá  
 Jaroš Josef · ZO Jihlava  
 Jůn st. Zdeněk · ZO Sokolov  
 Kaiser Daniel · ZO Česká Kamenice  
 Karlíček Miroslav · ZO Slavkov u Brna  
 Kohut Miloslav · ZO Dolní Domaslavice  
 Kolísek Oldřich · ZO Staré Město u Mor. Třebové  
 Kopal Vladimír · ZO Zvole  
 Kopica Vladimír · ZO Žatec  
 Korb Jiří · ZO Unhošť  
 Kotouček Jiří · ZO Jedovnice  
 Kraus Václav · ZO Karlovy Vary  
 Krupař Josef · ZO Kroměříž  
 Kříž Jaroslav · ZO Moravec  
 Kubín Jiří · ZO Hronov  
 Kulíšek Josef · ZO Frenštát pod Radhoštěm  
 Lipowski Josef · ZO Bukovec-Písek  
 Macek Vladimír · ZO Slaný  
 Majzlík Josef · ZO Moravská Nová Ves  
 Marc Václav · ZO Sušice

### Odešli z našich řad

Buka Karel (66) ZO Teplice  
 Cyrus Josef (64) · ZO Frýdlant  
 Čuma st. František (88) · ZO Boršice  
 Dědek Břetislav (96) · ZO Lomnice nad Popelkou  
 Dorotík Josef (85) · ZO Hutisko-Solanec  
 Drechsler Josef (82) · ZO Chodov  
 Fojcik Tomáš (42) · ZO Těrlicko  
 Fremuth Jiří (70) · ZO Strážov  
 Hořínek Miroslav (80) · ZO Horní Datyně  
 Hromádka Petr (70) · ZO Chrast u Chrudimě  
 Janko František (87) ZO Kralovice  
 Kálal Ladislav (68) · ZO Týn nad Vltavou  
 Korbel Jan (95) · ZO Chrudim  
 Kremlička Bohumil (59) · ZO Sázava  
 Kysel Antonín (82) · ZO Božičany  
 Lipovský Jiří (86) · ZO Lysice  
 Malec Vladimír (86) · ZO Velké Meziříčí  
 Menšík František (81) · ZO Humpolec  
 Miksa František (80) · ZO Dačice  
 Neumann Josef (92) · ZO Dolní Hbity  
 Novotný Zdeněk (81) · ZO Čkyně  
 Sedláček Jiří (53) · ZO Velké Meziříčí  
 Sotolář Jaroslav (88) · ZO Jedovnice  
 Šlajchrt Věroslav (87) · ZO Chyňava  
 Tesar Jaroslav (65) · ZO Nechanice

### Čest jejich památce!

Mařica Josef · ZO Vičnov  
 Mašek Jiří · ZO Lomnice nad Popelkou  
 Mašek Josef · ZO Rokycany  
 Matoušek Jaroslav · ZO Brodek u Prostějova  
 Mikulková Miloslava · ZO Šumperk  
 Mořkovský Jiří · ZO Valašské Meziříčí  
 Mrštík Bohuslav · ZO Trutnov  
 Mudroch Miroslav · ZO Rájec a okolí  
 Muller Josef · ZO Kamenice nad Lipou  
 Ondrůšek Josef · ZO Vičnov  
 Opolzer Karel · ZO Větrní  
 Paluch Milan · ZO Kraslice  
 Pavelek Jan · ZO Stěbořice  
 Petráček Jiří · ZO Libáň  
 Petrák Josef · ZO Veltrusy  
 Pokorný Petr · ZO Chomutov  
 Procházka Jaroslav · ZO Pardubice  
 Řezník Jaromír · ZO Vysoké Mýto  
 Saniter Josef · ZO Baška  
 Sekanina Petr · ZO Brno-Bohunice  
 Schicker Jiří · ZO Nové Hradky (CB)  
 Schopf Jindřich · ZO Zlaté Hory  
 Smrček Stanislav · ZO Štáhlavy  
 Stejkoza Josef · ZO Volary  
 Stejskal Karel · ZO Strážiště  
 Stránský Jaroslav · ZO Krypy  
 Sukdolák Alois · ZO Humpolec  
 Svoboda Josef · ZO Česká Kamenice

Sychra Josef · ZO Boskovice  
 Šafka František · ZO Nový Bydžov  
 Šauer Antonín · ZO Jílové u Prahy  
 Šén Jiří · ZO Dubí  
 Šilinger Jan · ZO Písek  
 Šíma Jiří · ZO Trhové Sviny  
 Šmídová Eva · ZO Budišov  
 Špergl František · ZO Manětín  
 Špulková Marie · ZO Kamenný Újezd  
 Toman Josef · ZO Leskovec  
 Tomešek Pavel · ZO Protivín  
 Trtík Jan · ZO Radiměř  
 Václavík Petr · ZO Rohovládova Bělá  
 Valášek Miroslav · ZO Kunčice pod Ondřejníkem  
 Večeřa Josef · ZO Jihlava  
 Větvicka Josef · ZO Kostelec nad Černými lesy  
 Volf Petr · ZO Volary  
 Vörös Ludvík · ZO Klatovy  
 Všetečka Jiří · ZO Ústí nad Labem  
 Zapletal Vojtěch · ZO Brumov-Bylnice  
 Zeman Jan · ZO Bernartice  
 Zíka Jan · ZO Suchdol nad Odrou  
 Zlámal Zdeněk · ZO Šumperk  
 Zlámal Jiří · ZO Ralsko  
 Zörnig Jiří · ZO Pardubice

**Jubilantům  
 upřímně blahopřejeme!**

## Vzpomínka na přítele Miroslava Kladivu

S hlubokým zármutkem oznamujeme, že dne 8. 1. 2019 zemřel přítel Miroslav Kladiva. Byl dlouholetým členem včelařského spolku Horní Bečva. Kdo jste ho znali, věnujte mu tichou vzpomínku



Manželka Libuše Kladivová s rodinou

## Vzpomínka na přítele Jiřího Lipovského

Dne 20. ledna 2019, krátce před svými sedmaosmdesátými narozeninami, zemřel dlouholetý předseda kontrolní a revizní komise ZO ČSV v Lysicích, přítel Jiří Lipovský. Mezi včelaři byl v širokém okolí uznávaným mistrem ve včelaření. Této zájmové činnosti se naplno věnoval od dětství a prakticky až do posledních dnů svého života.



Se včelami byl téměř v každodenním kontaktu. Když ho člověk hledal, musel za ním do včelínu, kde trávil velmi mnoho času. Ke včelaření přistupoval promyšleně, nebál se experimentovat a zkoumat. Obdivuhodně důkladně se snažil pátrat po souvislostech a příčinách různých dějů ve včelaření. Snažil se porozumět chování včel, poodhalit vztahy mezi včelami a proměnami přírody. Hodnotící soudy vyslovoval i k různým zásahům lidí do přírody. O včelách uměl hodně dlouze a vždy zajímavě a zasvěceně hovořit. Drtivou většinu včelařských potřeb si vyráběl sám a přicházel i s různými vylepšeními. Na solidní úrovni zvládal v celé šíři i zpracování a využívání včelích produktů, kterými uspokojoval mnohé žadatele.

Svoje bohaté včelařské zkušenosti ochotně předával dál. Fundovaně se zapojoval do diskuzí na členských schůzích, při exkurzích nebo na přednáškách. Rád a se zanícením debatoval o včelaření i na různých neformálních setkáních.

Jeho osobnost bude včeličkám i nám chybět!

Čest jeho památce!

PhDr. František Paděra, CSc.  
člen ZO ČSV Lysice



## Zemřel Jaromír Šrámek

Začátkem letošního roku zemřel v nedožitých 80 letech Jaromír Šrámek z rosičské základní organizace na Brněnsku. Včelařil v Rudce u Rosic. Záslužně se podílel na zpracování

almanachu, zejména části, která se týkala historie základní organizace ke 100. výročí jejího založení. Řadu let vykonával funkce jednatele, pokladníka a místního důvěrníka. Z důvodu nemoci musel v posledních letech práci se včelami omezovat, a nakonec včelaření zcela ukončit. Ale vychoval k němu svého vnuka, takže včelařská tradice v rodině nadále pokračuje.

Čest jeho světlé památce.

Ing. Josef Janoušek,  
místopředseda ZO Rosice

## Odešel přítel František Kuchař

Dne 24.1.2019 nás ve věku 81 let navždy opustil pracovitý, čestný, ochotný a přátelský pan František Kuchař. Život neměl lehký. Od 15 let zastupoval v rodině zemřelého otce a byl politicky perzekuován. Přesto měl rád život a práci ve vinici. Celý život obdělával půdu po předcích, miloval přírodu a zejména včelařství. Vždy vlídně a často i nezištně pomohl.

Do posledních let včelařil s láskou i nadšením. Členem ČSV byl 56 let. Přitom dlouhá léta vedl dobrovolné hasiče v Terezíně. Několik let byl také jednatelem ZO ČSV Čejč.

Stál při založení včelařského kroužku mládeže v Terezíně. Řadě mladých včelařů mnohokrát poradil, materiálně pomohl, vedl je a povzbuzoval.

S přítelem Františkem Kuchařem odešel velký kus nejenom včelařské historie.

Čest jeho památce!



Ing. Antonín Hanák  
starosta obce Terezín

## Včelaři ze ZO ČSV Nechanice vzpomínají na místopředsedu Jaroslava Tesaře



Dne 31. ledna 2019 zemřel ve věku nedožitých 65 let místopředseda včelařského spolku ZO Nechanice Jaroslav Tesař. Žil v obci Hrádek, kde spolu s manželkou Marií chovali včely. Přítel Tesař byl veselý, obětavý a společenský člověk, který pomáhal s propagací včelařství jak pro laickou, tak pro odbornou veřejnost a podílel se na organizaci Medových slavností na zámku Hrádek u Nechanic. Včelaření bylo pro něho velkým koníčkem. O včely se vzorně staral a na základě dlouholetých zkušeností poskytoval rady začínajícím včelařům a mladé generaci s nadšením ukazoval svá včelstva a nechával ochutnávat včelí produkty.

V našich vzpomínkách zůstane navždy.

Včelaři ZO ČSV Nechanice



# Poznejte a pěstujte: Ostružiník křovitý

Pomůžete nejenom sobě a včelám, ale i celé přírodě

## PRO ČLOVĚKA:

- Zdroj chutných a všestranně využitelných plodů – kyseliny, cukry, pektiny, antokyany C, A, E a K, Fe, Zn, P, K, Ca.; džemy, šťávy, kompoty.....
- Listy = Folium rubi fruticosi – třísloviny, flavonoidy, silice atd.
- Součást přírodních zahrad
- Kulisa a tvorba neprostupných živých plotů

## PRO PŘÍRODU:

- Plody jako potrava pro řadu živočichů (32 druhů ptáků)
- Hnízdní prostory
- Úkryt a ochrana pro ptáky a drobné živočichy
- Listy jako potrava pro zvěř
- Živná rostlina pro housenky např. ostruháčka ostružinového, perleťovce ostružinového atd.

## BOTANICKÁ CHARAKTERISTIKA:

- Keře většinou trnité
- Planě rostoucí i pěstované včetně kultivarů a kříženců
- Latnatá květenství, květy pětičetné, většinou bílé
- Plod = plodenství černých peckoviček, jedlé

*„Pití odvaru celého květu i ovoce ve víně jest vznešený lék při uštknutí, ranění jedovatými žížalami, hady a šťíry.“ Mathioli*

Podle antické legendy vznikly ostružiny z krve, kterou prolili bohové v boji s Titány, a jejich rodové jméno Rubus pochází z latinského ruber, krev.

## OSTRUŽINÍK PRO VČELU

## VČELA PRO OSTRUŽINÍK

<b>Doba květu:</b>	ČERVEN–ČERVENEC		
<b>Zdroj nektaru:</b>	<b>množství</b>	4,5 mg/květ	
	<b>cukernatost</b>	45 %	
<b>Zdroj pylu:</b>	<b>množství, kvalita</b>	výborný zdroj kvalitního pylu	
	<b>barva rousků</b>		zvýšení výnosů o 30 %



**Ostružiník křovitý**  
*Rubus fruticosus*

